

Εκπαιδευτικό υλικό

βασισμένο στο βιβλίο

ΦΙΛΟΙ ΦΙΛΟΙ ΚΑΡΔΙΟΦΙΛΟΙ

της Σοφίας Ζαραμπούκα

Σχεδιασμός: Άρτεμις Μάνου, φιλόλογος – θεατροπαιδαγωγός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

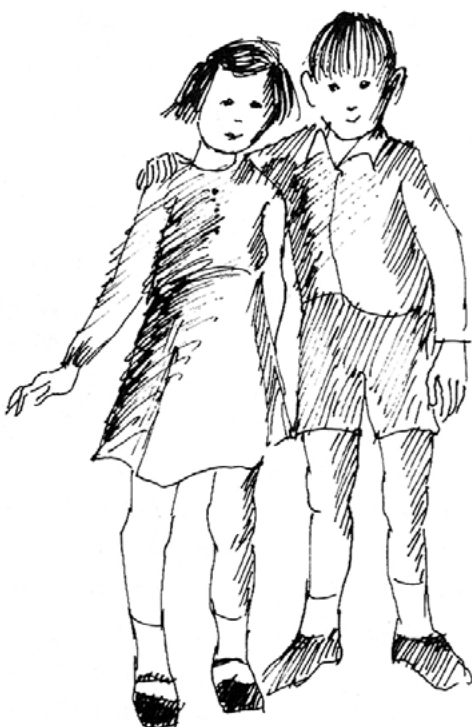
Εισαγωγή	3
Λίγα λόγια για τα τρία μέρη του βιβλίου	4
ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	
Σύνδεση	5
Φιλο-γλωσσία	6
Υποδεχόμαστε	7
Διαβάζοντας για τους άλλους	7
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	
Ο Λίνος	8
Ημερολόγιο «τα ωραία μου»	8
Ποιος πόλεμος;	9
Παίζουμε ανάποδα	12
Μια νύχτα στην όπερα	12
Το πρώτο ψέμα	14
Ένα περιπετειώδες GPS	15
Ανακριτική καρέκλα	17
Το πατίνι, ταινία μικρού μήκους	17
Η Μάγια	18
Τα «υλικά» μιας παράστασης	18
Η ακρόαση, αυτοσχεδιασμός	21
Η δύναμη της μοναδικότητας	21
Μονόλογος «Τι θα γίνω όταν μεγαλώσω»	22
Το θέατρο τέχνης	23
Ζωγραφιστές και πραγματικές: Μάγια (Λυμπεροπούλου) και Μαρία (Σοφία Ζαραμπούκα)	26
Η μακέτα	27
Πέτρου και Παύλου	28
Η θέση της γυναίκας τότε και τώρα	28
Ταξίδι στο σπίτι του χθες, του σήμερα και του αύριο	30
Ο Γιάννης Τσαρούχης	32
Επίδαυρος	34
Η εικονογράφηση είχε τη δική της ιστορία	35
Η γιρλάντα της φιλίας	36

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα γεγονότα του βιβλίου *Φίλοι, φίλοι, καρδιοφίλοι* διαδραματίζονται στη μακρινή δεκαετία του 1950, την περίοδο των μεγάλων αλλαγών και της ανασυγκρότησης του κράτους, της αστικοποίησης και των μετεμφυλιακών πληγών. Την ίδια περίοδο όμως, η καλλιτεχνική δημιουργία φτάνει σε ορισμένες περιπτώσεις στο απόγειό της καθώς η νέα πραγματικότητα ωθεί τις νέες φωνές να εκφραστούν. Είναι η εποχή του Κουν, του Χατζιδάκι, του Τσαρούχη. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες ζουν και μεγαλώνουν οι ήρωες του βιβλίου, η Μαρία και ο Πέτρος, που γνωρίζουν μυθικές προσωπικότητες και με τη δύναμη αυτών των επιρροών και της θέλησής τους δε διστάζουν να κυνηγήσουν τα όνειρά τους.

Το βιβλίο λειτουργεί σαν πλούσια δεξαμενή υλικού που θα μας βοηθήσει να γνωρίσουμε μαζί με τα παιδιά την πολιτιστική ζωή του τόπου και τα πρόσωπα που τη σημάδεψαν, τις κοινωνικές συνθήκες και τη θέση της γυναίκας (που μόλις τότε ψήφισε για πρώτη φορά), ακόμα και το πώς οι συνθήκες αυτές μπορούν να επηρεάσουν το αστικό τοπίο. Ταυτόχρονα, οι ήρωες, οι σχέσεις που αναπτύσσουν μεταξύ τους και η στάση που διαμορφώνουν για τη ζωή μάς δίνουν την ευκαιρία να ασχοληθούμε με σημαντικά ζητήματα που αφορούν τη ζωή του παιδιού και του εφήβου, όπως είναι η φιλία, το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν και τα όνειρά τους.

Εξάλλου, όλη η ιστορία είναι μια μυθιστορηματική ανάπλαση της ίδιας της ζωής της συγγραφέα Σοφίας Ζαραμπούκα, που τα κρίσιμα γεγονότα που τη σημάδεψαν, όπως η φοίτησή της στο Αμερικανικό Κολλέγιο, η γνωριμία της με το θέατρο και τη Μάγια Λυμπεροπούλου, η γνωριμία της με τον Τσαρούχη, το ταξίδι της για σπουδές στην Αμερική, αποτελούν ένα πολύ ενδιαφέρον υλικό για να σκεφτούμε μαζί με τα παιδιά όλα τα παραπάνω ζητήματα, αλλά και να μελετήσουμε μια τόσο ξεχωριστή περίπτωση της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας και της δημιουργίας!

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΙΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ο Λίνος

Ο παιδικός φίλος της συγγραφέα, το σημείο αναφοράς της τα πρώτα χρόνια. Η οικογένεια, το σχολείο στο σπίτι, η πρώτη σκανταλιά, το πρώτο ψέμα, η πρώτη φορά στην Όπερα, αλλά και οι επιπτώσεις του Εμφυλίου και κυρίως η σκιά του χωρισμού των γονιών, που με τόση αποφασιστική αθωότητα και ειλικρίνεια αντιμετωπίζει η συγγραφέας, είναι οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους πλάθεται το πρώτο μέρος του βιβλίου.

Η Μάγια

Η γνωστή ηθοποιός Μάγια Λυμπεροπούλου, συμμαθήτρια της συγγραφέα στο σχολείο –στο Αμερικανικό Κολλέγιο– συνοδοιπόρος της στην εφηβεία. Η φίλιά τους ανθίζει, μαζί με την αγάπη για το θέατρο, όταν, κρυμμένες στην κουζίνα του σχολείου, πέφτουν κατά λάθος πάνω σε μία πρόβα. Τα βέλη του θεάτρου τις πετυχαίνουν κατευθείαν στην καρδιά και το βιβλίο μετατρέπεται σε έναν ύμνο για το θέατρο, μια ωδή, μία ελεγεία – ό,τι και να πούμε θα είναι λίγο. Η Μάγια και η Μαρία θα χωθούν σε βιβλιοθήκες, θα ανακαλύψουν θεατρικά έργα, θα κάνουν διασκευές, θα φτιάξουν κοστούμια, θα τολμήσουν να πλησιάσουν τον ίδιο τον Κουν(!) για να ζητήσουν τη βοήθειά του, ενώ παράλληλα θα παλεύουν να βρουν τη θέση τους στην τάξη, στην εφηβεία, στον κόσμο. «Η ζωή μας θα είναι θέατρο» λέει κάποια στιγμή η Μαρία. Την ίδια ώρα όμως το βιβλίο γίνεται και ένας ύμνος στη φίλια: αυτή που σε δένει με έναν τρόπο μαγικό, που δίνει νόημα, αξία και μέγεθος σε καθετί που σου συμβαίνει, αλλιώς όλα φαίνονται ασήμαντα, ανεξήγητα και πεζά. Όπως εδώ:

Είχα όμως κι άλλη στεναχώρια. Κάτι που δε διηγόμουνα στη Μάγια έχανε την αξία του. Όπως ένα έργο που είχα δει στο σινεμά γινόταν πολύ ωραιότερο όταν το ξανάφτιαχνα για να το σερβίρω στη Μάγια, έτσι και τούτα τα μπερδεμένα αισθήματα που είχα για τον Χρίστο θέλανε ξεκαθάρισμα, κι αυτό δε θα γινόταν ποτέ, ήξερα, αν δεν το 'λεγα στη φίλη μου.

Πέτρου και Παύλου

Ο Παύλος είναι ο ζωγράφος που μένει στο απέναντι σπίτι, χαρακτήρας μυθοπλασίας διανθισμένος με στοιχεία από τη ζωή και το έργο του ζωγράφου Γιάννη Τσαρούχη. Γίνεται δάσκαλος, μέντορας και ο πατέρας που δεν έχει ο δωδεκάχρονος ήρωας, ενώ γύρω τους κινούνται δυναμικές γυναίκες, η μαμά και η αδερφή του, που δε διστάζουν να ξαναφτιάξουν από την αρχή τη ζωή τους. Έμφυλα στερεότυπα, γυναικεία χειραφέτηση, η οικογένεια του αίματος και η οικογένεια βαθύτερων δεσμών, η αδερφική σχέση κι ένα ταξίδι στην Αμερική που θα αλλάξει τη θεώρηση του κόσμου και θα στρέψει το βλέμμα στους ανθρώπους, στη φύση, στην οικολογία.

Από το άρθρο «Book-άροντας στη μυθιστορηματική παιδική και εφηβική ηλικία της Ζαραμπούκα»: <https://www.patakis.gr/blog/post/21677/Book-arontas-sth-muth-istorhmatikh-paidikh-kai-efhvikh-hlikia/> (προσπελάστηκε 05.09.2024)

Σύνδεση

Τάξεις: Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στόχοι: Παρατηρητικότητα, φαντασία, συνδυαστική σκέψη, σημειολογική αντίληψη

- Δείχνουμε στα παιδιά την ακόλουθη φωτογραφία. Αναρωτιόμαστε ποιοι μπορεί να είναι αυτοί οι άνθρωποι που βλέπουμε τα πόδια τους και τι σχέση έχουν μεταξύ τους. Ψάχνουμε να βρούμε έναν τίτλο.

- Έπειτα δείχνουμε φωτογραφίες που κατά την άποψή μας αποτυπώνουν με κάποιον τρόπο το θέμα της φιλίας. (Σας προτείνουμε τις ακόλουθες που μπορεί να βρείτε στα αντίστοιχα λινκ:)

Τη φωτογραφία των ηρώων του *Χάρι Πότερ*, ταινίας βασισμένης στα μυθιστορήματα της Τζ. Κ. Ρούουλινγκ, εδώ: <https://www.harrypotterfanzone.com/pictures/the-trio-philosophers-stone-portrait-2/> (προσπελάστηκε 05.09.2024)

Το εξώφυλλο από το βιβλίο *Μικρός Πρίγκιπας* του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ των Εκδόσεων Πατάκη εδώ: <https://www.patakis.gr/product/497902/vivlia-paidika--efhnika-raidikh-neanikh-logotexnia/O-mikros-prigkipas/> (προσπελάστηκε 05.09.2024)

Τον πίνακα του Pierre-Auguste Renoir *Two girls reading* στο County Museum of Art, Λος Άντζελες, Η.Π.Α., εδώ: <https://collections.lacma.org/node/236306> (προσπελάστηκε 05.09.2024)

Τον πίνακα του Πάμπλο Πικάσο *L'amitié*, Hermitage Museum, Ρωσία, εδώ: [https://en.wikipedia.org/wiki/File:Pablo_Picasso,_1908,_L%27amiti%C3%A9_\(Friendship,_Two_Nudes\),_oil_on_canvas,_151.3_x_101.8_cm,_Hermitage_Museum.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Pablo_Picasso,_1908,_L%27amiti%C3%A9_(Friendship,_Two_Nudes),_oil_on_canvas,_151.3_x_101.8_cm,_Hermitage_Museum.jpg) (προσπελάστηκε 05.09.2024)

- Ζητάμε να εντοπίσουν ποιο είναι το «θέμα» που συνδέει όλες τις παραπάνω εικόνες.
- Ζητάμε να μας πουν αν γνωρίζουν φίλους που έμειναν γνωστοί στον κόσμο (από τη μυθολογία, την ιστορία, τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο, όπως: Αχιλλέας-Πάτροκλος, Δάμων-Φιντίας, Μικρός Πρίγκιπας-Αλεπού, ΜακΚουίν-Μπάρμπας). Αναζητούμε στο διαδίκτυο φωτογραφίες τους και ψάχνουμε να βρούμε για ποιο λόγο έμειναν στην ιστορία (ή στη μνήμη των παιδιών) και τι είναι αυτό που τους έκανε πιο πολύ εντύπωση από τις φιλικές αυτές σχέσεις.
- Ζητάμε να ρωτήσουν τους γονείς τους σε μία σύντομη «συνέντευξη» για τους φίλους τους: πότε και γιατί έγιναν φίλοι, τι τους συνδέει μέσα στα χρόνια.

Φιλο-γλωσσία

Τάξεις: Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ανάπτυξη κριτικής σκέψης, ετυμολόγηση, σύνθεση λέξεων, εμπλουτισμός λεξιλογίου

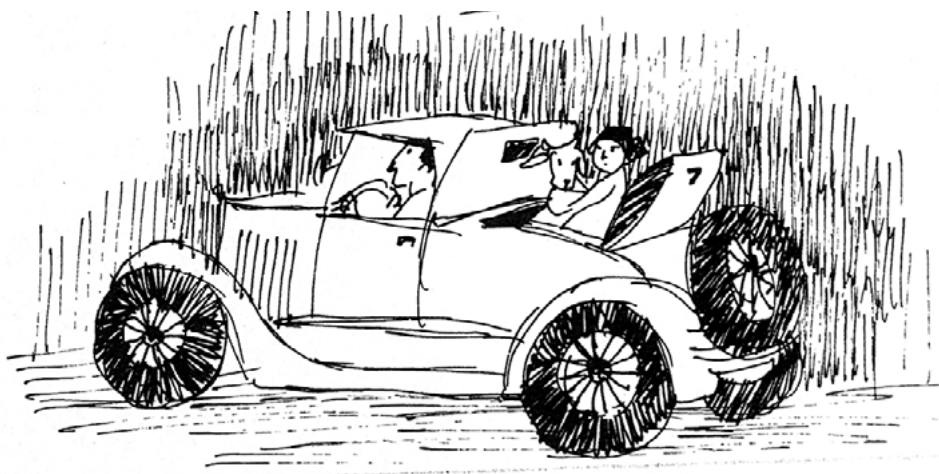
Διαβάζουμε τον τίτλο του βιβλίου και ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν τι νομίζουν ότι σημαίνει η λέξη «καρδιοφίλοι». Μπορούμε να ανοίξουμε το *Περιεκτικό Λεξικό του Δημοτικού* ή το *Μεγάλο Λεξικό του Δημοτικού* των Εκδόσεων Πατάκη.

- Διαπιστώνουμε ότι η λέξη δεν υπάρχει στο λεξικό. Συζητάμε γι' αυτό. Τι μπορεί να σημαίνει; Πού τη βρήκε η συγγραφέας; Γιατί τη χρησιμοποίησε;
- Ψάχνουμε να βρούμε σύνθετες λέξεις που να περιέχουν τη λέξη φίλος/φιλία ως πρώτο (φιλοσοφία, φιλοπεριέργεια, φιλοδώρημα) ή ως δεύτερο συνθετικό (βιβλιοφιλία, αστυφιλία, λυκοφιλία) και τις εξηγούμε.
- Αναζητούμε το νόημα των εκφράσεων: αδελφικοί φίλοι, επιστήθιοι φίλοι, άσπονδοι φίλοι.

Συζητάμε με τα παιδιά πάνω στο θέμα της φιλίας.

Τα παιδιά ακούν τις σκέψεις των συμμαθητών/τριών τους. Πού ταιριάζουν και πού διαφέρουν; Ο στόχος μας δεν είναι να φτάσουμε σε κάποιο συμπέρασμα, αλλά να ακούσουμε και να στοχαστούμε. Χρησιμοποιούμε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πώς θα ένιωθες αν έχανες για μία βδομάδα τον φίλο σου και δεν ήξερες πού είναι;
- Έχουν όλοι κάποιον/α φίλο/η; Γιατί ναι / όχι;
- Χρειαζόμαστε τους φίλους; Γιατί;
- Πώς μας επηρεάζουν οι φίλοι μας;
- Πώς καταλαβαίνεις τις ακόλουθες παροιμίες:
Δείξε μου τον φίλο σου να σου πω ποιος είσαι.
Αγάπα τον φίλο σου με τα ελαττώματά του.
Όταν έχεις τέτοιους φίλους, τι τους θέλεις τους εχθρούς.
Ο φίλος στην ανάγκη φαίνεται.
Οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους.

Υποδεχόμαστε

Τάξεις: Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στόχοι: Ομαδοσυνεργατικότητα, μη λεκτική επικοινωνία, καλλιέργεια εμπιστοσύνης, κιναισθητική αντίληψη, ανάπτυξη συμβολικής σκέψης

Ζητάμε από τέσσερα παιδιά να σταθούν όρθια και να κοιτούν προς την ίδια πλευρά. Σε μία απόσταση τριών περίπου μέτρων από το καθένα τοποθετούμε ένα αντικείμενο, π.χ. τη σχολική τους τσάντα. Τους ζητάμε να κλείσουν τα μάτια τους και να προχωρήσουν μέχρι εκεί που υπολογίζουν πως βρίσκεται η τσάντα τους, να τη σηκώσουν από το πάτωμα και να τη φορέσουν στην πλάτη τους. Όταν το έχουν κάνει και τα τέσσερα παιδιά, τους ζητάμε να ανοίξουν τα μάτια.

Επαναλαμβάνουμε. Τα ίδια παιδιά στέκονται στο ίδιο σημείο με κλειστά τα μάτια. Εκεί που πριν ήταν οι τσάντες τους, ζητάμε να σταθούν τέσσερα παιδιά κάνοντας απόλυτη ησυχία. Ζητάμε από τα πρώτα να κινηθούν προς το ίδιο σημείο (χωρίς να ξέρουν αυτή τη φορά τι βρίσκεται απέναντί τους). Τα δεύτερα παιδιά υποδέχονται με τα χέρια τεντωμένα τα πρώτα. Τους ζητάμε να πιάσουν τα χέρια των παιδιών αυτών ενώ εκείνα συνεχίζουν να έχουν κλειστά τα μάτια. Μένουν έτσι για πέντε περίπου δευτερόλεπτα. Τότε μόνο ανοίγουν τα μάτια και βλέπουν ποιος τους κρατά το χέρι. Επαναλαμβάνουμε με όσα παιδιά θέλουν να δοκιμάσουν.

Ζητάμε από τα παιδιά να πουν πώς ένιωσαν που κάποιος τους περίμενε ενώ είχαν κλειστά τα μάτια. Σκεφτόμαστε την αίσθηση εμπιστοσύνης που (ίσως) ένιωσαν. Ποιον άνθρωπο από τη ζωή τους τους θυμίζει; Ρωτάμε πώς ένιωσαν εκείνα που υποδέχτηκαν τους/τις συμμαθητές/τριές τους.

Αν υπάρχει χρόνος, τοποθετούμε τις τσάντες των παιδιών που έχουν κλειστά μάτια κάπου στον χώρο και ζητάμε από το ταίρι τους να τα οδηγήσει με τα λόγια του ώστε να τις βρουν, χωρίς να ανεβάζουν την ένταση της φωνής τους, μιλώντας δίπλα στο αυτί του/της συμμαθητή/τριας τους. Ψάχνουμε να βρούμε ποιο ήταν το βασικό στοιχείο που έπρεπε να υπάρχει ανάμεσα στα ζευγάρια ώστε να επιτευχθεί ο στόχος. Μέσα από αυτή τη διαδικασία μπορούμε να ανακαλύψουμε τη σημασία της εμπιστοσύνης, της ασφάλειας, της συνεργασίας και του κοινού στόχου.

Ζητάμε από τα παιδιά να δώσουν έναν τίτλο στη δράση.

Διαβάζοντας για τους άλλους

Τάξεις: Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στόχοι: Καλλιέργεια δεξιότητας ανάγνωσης, παρουσίασης, καλλιέργεια εκφραστικότητας

Αναθέτουμε σε όποια παιδιά θέλουν από ένα κεφάλαιο ώστε να το έχουν διαβάσει και ετοιμάσει από το σπίτι τους για να κάνουν μεγαλόφωνη ανάγνωση μέσα στην τάξη. (Αν θέλουμε μπορούμε να προτείνουμε τα κεφάλαια που εξετάζονται στις επόμενες δράσεις.)

Ο ΛΙΝΟΣ

Ημερολόγιο «τα ωραία μου»

Τάξεις: Β', Γ', Δ', Ε'

Στόχοι: Αυτοκατανόηση, ανάπτυξη συναισθηματικής νοημοσύνης, καλλιέργεια θετικής σκέψης, ανάπτυξη δεξιοτήτων γραφής και έκφρασης

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Τα ωραία μου».

Ζητάμε από τα παιδιά να γράφουν κάθε βράδυ για δύο εβδομάδες σε ένα χαρτάκι ένα μικρό κείμενο (ακόμα και μία πρόταση) με τίτλο «τα ωραία μου», όπως η ηρωίδα του βιβλίου. Κάθε πρωί τους ζητάμε να ρίχνουν τα ανώνυμα χαρτάκια σε ένα ειδικό κουτί που θα έχουμε ετοιμάσει. Κάθε πρωί διαβάζουμε μέσα στην τάξη δύο τρία χαρτάκια που επιλέγουμε τυχαία από το κουτί. Μετά το τέλος των δύο εβδομάδων τα κρεμάμε στον τοίχο με «τα ωραία μας».

Ρωτάμε τα παιδιά αν τους άρεσε που στο τέλος της ημέρας «κρατούσαν» κάτι όμορφο και γιατί. Συγκεκριμένα, ρωτάμε αν αυτή η δράση τους βοήθησε:

- Να νιώσουν όμορφα.
- Να ανακαλύψουν κάτι που τους αρέσει.
- Να μην ξεχάσουν κάτι ωραίο.
- Να καταλάβουν κάτι για τον εαυτό τους ή για τους άλλους.
- Να οργανώσουν τον χρόνο τους ώστε την επόμενη φορά να ξαναζήσουν κάτι ωραίο.
- Να καθορίσουν έναν στόχο.
- Να εκφράσουν μια ιδέα.
- Να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.
- Να βρουν κάποια λύση.
- Να εκτιμήσουν τον εαυτό τους ή τους άλλους.

Προτείνουμε (όσα θέλουν) να συνεχίσουν την καταγραφή με τα ωραία τους και γενικότερα με τις σκέψεις τους για την ημέρα που πέρασε.

Αν θέλουμε, δημιουργούμε και ένα δεύτερο κουτί με «τα δύσκολά μας». (Προσοχή! Τα δύσκολα πρέπει να αφορούν τη σχολική ζωή και όχι οικογενειακά θέματα.) Η δράση αυτή μπορεί να αποτελέσει αφορμή για να συζητήσουν, να εκφράσουν τα παράπονά τους και να λύσουν τις διαφωνίες τους μέσα στην τάξη.

Ποιος πόλεμος;

Τάξεις: Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Εξοικείωση με ιστορικά γεγονότα του πρόσφατου παρελθόντος, κριτική σκέψη, σύνδεση με το παρόν

Διαβάζουμε από το βιβλίο τα κεφάλαια «Ο φίλος μου» και «Ο πόλεμος», όπως επίσης και τις σελίδες 73-76.

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Σε πόσους πολέμους αναφέρονται τα κεφάλαια;
- Ποιοι ήταν αυτοί οι πόλεμοι;
- Γνωρίζουν κάτι για κάποιον από τους δύο;

Αν και στο βιβλίο, μέσα από την παιδική σκέψη της ηρωίδας, η λέξη εμφύλιος εξηγείται ως πόλεμος ανάμεσα σε φίλους ή πρώην φίλους, στην πραγματικότητα το επίθετο εμφύλιος παράγεται από τις λέξεις εν (=μέσα) + φυλή, και σύμφωνα με το *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* σημαίνει: ένοπλη σύγκρουση ή οξυτάτη διαμάχη ή αντιπαράθεση ατόμων ή ομάδων που ανήκουν στο ίδιο ευρύτερο σύνολο (κυρίως φυλή, έθνος, κράτος, οργάνωση κτλ.): Εμφύλια διαμάχη. Εμφύλιες έριδες. Εμφύλιες συγκρούσεις. Εμφύλιο μίσος. Ως ουσιαστικό η λέξη χρησιμοποιείται για τον πόλεμο που έγινε στην Ελλάδα μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου. [https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%22%CE%B5%CE%B-C%CF%86%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82+-%CE%B1+-%CE%B-F%22&dq= (προσπελάστηκε 1 1.09.2024)]

Δίνουμε συνοπτικά μερικές πληροφορίες για καθέναν από τους δύο πολέμους που αναφέρονται στο κείμενο και για το πώς συνδέονται μεταξύ τους.

Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, 1936-1945, και Εμφύλιος Πόλεμος, 1946-1949

Ήταν η πιο εκτεταμένη γεωγραφικά ένοπλη σύγκρουση στην οποία συμμετείχε η πλειονότητα των χωρών του κόσμου, που χωρίστηκαν σε δύο μεγάλες αντίπαλες στρατιωτικές συμμαχίες: τον Άξονα (Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία) και τους Συμμάχους (Σοβιετική Ένωση, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Η.Π.Α.). Η Ελλάδα συμμετείχε στο πλευρό των Συμμάχων και αντιστάθηκε στους κατακτητές Ιταλούς και Γερμανούς με ποικίλους τρόπους. Στο βιβλίο της Ιστορίας ΣΤ' Δημοτικού: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2188/Istoria_ST-Dimotikou_html-empl/index5_9.html (προσπελάστηκε 04.09.2024) διαβάζουμε τα εξής:

Οι Γερμανοί, αφού κατέλαβαν την Ελλάδα, κράτησαν την Αθήνα, την Κεντρική Μακεδονία, την Κρήτη και το σιδηροδρομικό δίκτυο, παραχώρησαν τμήματα της Μακεδονίας και της Θράκης στους συμμάχους τους Βουλγάρους και την υπόλοιπη χώρα στους Ιταλούς.

Η περίοδος της τριπλής Κατοχής ήταν η αφητηρία μεγάλης δοκιμασίας για τον ελληνικό λαό. Ιδιαίτερα τον πρώτο χειμώνα του 1941-1942 η πείνα μάζιζε τους κατοίκους στις μεγάλες πόλεις. Τα θύματα υπήρξαν χιλιάδες, ιδιαίτερα μάλιστα υπέφεραν τα μικρά παιδιά.

Ταυτόχρονα με την Κατοχή ξεκίνησε και η αντίσταση των κατακτημένων Ελλήνων. Στις 30 Μαΐου του 1941 δύο φοιτητές, ο Μανώλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας, κατέβασαν τη γερμανική σημαία από την Ακρόπολη, τραυματίζοντας με την πράξη τους αυτή το γόητρο των κατακτητών. Λίγους μήνες αργότερα, με την ηθική και υλική υποστήριξη της Βρετανίας,

δημιουργήθηκαν τρεις αντιστασιακές οργανώσεις, το **Ε.Α.Μ./Ε.Λ.Α.Σ.** σε όλη σχεδόν τη χώρα, ο **Ε.Δ.Ε.Σ.** που έδρασε κυρίως στην Ήπειρο και η **Ε.Κ.Κ.Α.** Κορυφαίο κατόρθωμα της κοινής ελληνικής αντιστασιακής δράσης ήταν η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου (25 Νοεμβρίου 1942). Με την καταστροφή της καθυστέρησε ο ανεφοδιασμός των στρατευμάτων του Άξονα, που πολεμούσαν στην Αφρική.

Οι πράξεις αντίστασης προκάλεσαν όμως τα αντίποινα των κατακτητών. Η τρομοκρατία, το κάψιμο ολόκληρων χωριών όπως τα Καλάβρυτα, το Δίστομο, το Μεσόβουνο, οι Πύργοι και η Κάνδανος, καθώς και οι μαζικές εκτελέσεις υπήρξαν το βαρύ τίμημα της ελευθερίας. Στα τέλη του 1944 η τετραετής σχεδόν Κατοχή έφτασε στο τέλος της. Οι Γερμανοί και οι σύμμαχοί τους, νικημένοι στα πεδία των μαχών, αποσύρθηκαν από την Ελλάδα. Τον Οκτώβριο του 1944 η ελληνική Κυβέρνηση, που είχε καταφύγει στη **Μέση Ανατολή**, επέστρεψε στην Αθήνα. Ήταν η στιγμή της Απελευθέρωσης.

Ωστόσο, νέα δεινά περίμεναν τον ελληνικό λαό. Οι ελληνικές πολιτικές δυνάμεις παρέμεναν διχασμένες: από τη μια ο βασιλιάς και η αναγνωρισμένη από τους Συμμάχους ελληνική Κυβέρνηση και από την άλλη το **Ε.Α.Μ.**, που από τον Μάρτιο του 1944 είχε σχηματίσει δική του κυβέρνηση στην ορεινή Ελλάδα. Λάθη και παραλείψεις των δύο πλευρών καθώς και παρεμβάσεις των ξένων Δυνάμεων οδήγησαν τελικά σε Εμφύλιο Πόλεμο. Ο Εμφύλιος ξέσπασε το 1946 και «μάτωσε» την Ελλάδα για τρία ολόκληρα χρόνια. Ο αδελφοκτόνος πόλεμος τερματίστηκε στα τέλη του καλοκαιριού του 1949, με την ήττα του **Δημοκρατικού Στρατού**, πολλές χιλιάδες θύματα και ανυπολόγιστες καταστροφές. Μπορεί οι ένοπλες συγκρούσεις να τελείωσαν, αλλά τα τραύματα στις ψυχές των Ελλήνων παρέμειναν ανοιχτά για πολλές ακόμη δεκαετίες.

Ε.Α.Μ.: Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο. Ήταν η ισχυρότερη αντιστασιακή οργάνωση.

Ε.Δ.Ε.Σ.: Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος.

Ε.Κ.Κ.Α.: Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση.

Μέση Ανατολή: Περιοχή που περιλαμβάνει εδάφη της βορειοανατολικής Αφρικής και της νοτιοδυτικής Ασίας.

Δημοκρατικός Στρατός: Στράτευμα που δημιουργήθηκε από το Κ.Κ.Ε. στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου.

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στο βιβλίο Ιστορίας της Γ΄ Γυμνασίου εδώ: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index10_48.html (προσπελάστηκε 04.09.2024) και εδώ: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index12_54.html (προσπελάστηκε 04.09.2024)

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Αν συμφωνούν με τις απορίες της ηρωίδας (στο τέλος του κεφαλαίου «Γάτες, κασίκες κι άλλα ζώα», σελ.31).
- Πώς θα χαρακτήριζαν μια τέτοια εξέλιξη.
- Αν συναντούν την ίδια συμπεριφορά στις μέρες μας, οι άνθρωποι να διχάζονται για τα πιστεύω τους με τρόπο ακραίο και πού. (Για παράδειγμα στον αθλητισμό.)

Συμπληρώνουμε το ακόλουθο κουίζ που δεν προϋποθέτει προηγούμενη γνώση. Σκοπός είναι να μάθουν κάποιες βασικές πληροφορίες μέσα από το παιχνίδι.

Πότε έγινε ο Εμφύλιος Πόλεμος στην Ελλάδα;

- α. μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
- β. μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
- γ. το 1821

Τι πολίτευμα είχε τότε η Ελλάδα;

- α. βασιλευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία
- β. προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία
- γ. βασιλεία

Ποιες ήταν οι δύο αντίπαλες ομάδες;

- α. Διχασμένες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας, από τη μια ο βασιλιάς και η αναγνωρισμένη από τους Συμμάχους ελληνική Κυβέρνηση και από την άλλη το Ε.Α.Μ.
- β. Βασιλιάς – Πρωθυπουργός
- γ. Διάφορα κόμματα μεταξύ τους

Τι ήταν οι αντάρτες που συναντάμε στο βιβλίο;

- α. Μια ομάδα ανθρώπων που ζούσαν απομονωμένοι σε σπηλιές και βουνά.
- β. Μια στρατιωτική ομάδα που αντιστάθηκε στις κατοχικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια του πολέμου.
- γ. Μια κοινότητα επιστημόνων που δούλεψαν για την ανακάλυψη ενός νέου όπλου.

Παίζουμε ανάποδα

Τάξεις: Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στόχοι: Εξοικείωση με την έννοια της αξιολόγησης, αυτοαξιολόγηση, λεκτική επικοινωνία, καλλιέργεια ενσυναίσθησης, συναισθηματική νοημοσύνη

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Το πρώτο μου σχολείο».

- Οργανώνουμε τον ακόλουθο αυτοσχεδιασμό: Ένα παιδί γίνεται δάσκαλος/α και ο/η δάσκαλος/α γίνεται μαθητής/τρια. Ο «μαθητής» δεν ξέρει το μάθημα. Τι του λέει ο «δάσκαλος»; (τεχνική «δάσκαλος σε ρόλο»)
- Αναθέτουμε τη διόρθωση της ορθογραφίας ή μιας εργασίας στον/η διπλανό/η του κάθε παιδιού.
- Σε ομάδες των τριών τα παιδιά καταστρώνουν από μία ερώτηση. Όλες μαζί οι ερωτήσεις θα αποτελέσουν το διαγώνισμα που θα γράψει ο/η δάσκαλος/α την ώρα που τα παιδιά θα γράφουν ένα δικό τους διαγώνισμα. Τα παιδιά θα βαθμολογήσουν το διαγώνισμα.
- Για την αυτοαξιολόγηση του/της δασκάλου/ας θα μπορούσε να είναι χρήσιμο και αστείο το ακόλουθο παιχνίδι: Στο τέλος του τριμήνου τα παιδιά καλούνται σε μια κλίμακα από το 1-10 να βαθμολογήσουν ανώνυμα τον/την δασκάλό/α τους με βάση τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Σε ενθάρρυνα;

Ήμουν ευγενικός;

Ήμουν αστείος;

Αντιμετώπισα όλους τους μαθητές και τις μαθήτριές μου με τον ίδιο τρόπο;

Φυσικά κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να προσθέσει τις δικές του ερωτήσεις.

Μια νύχτα στην όπερα

Τάξεις: Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

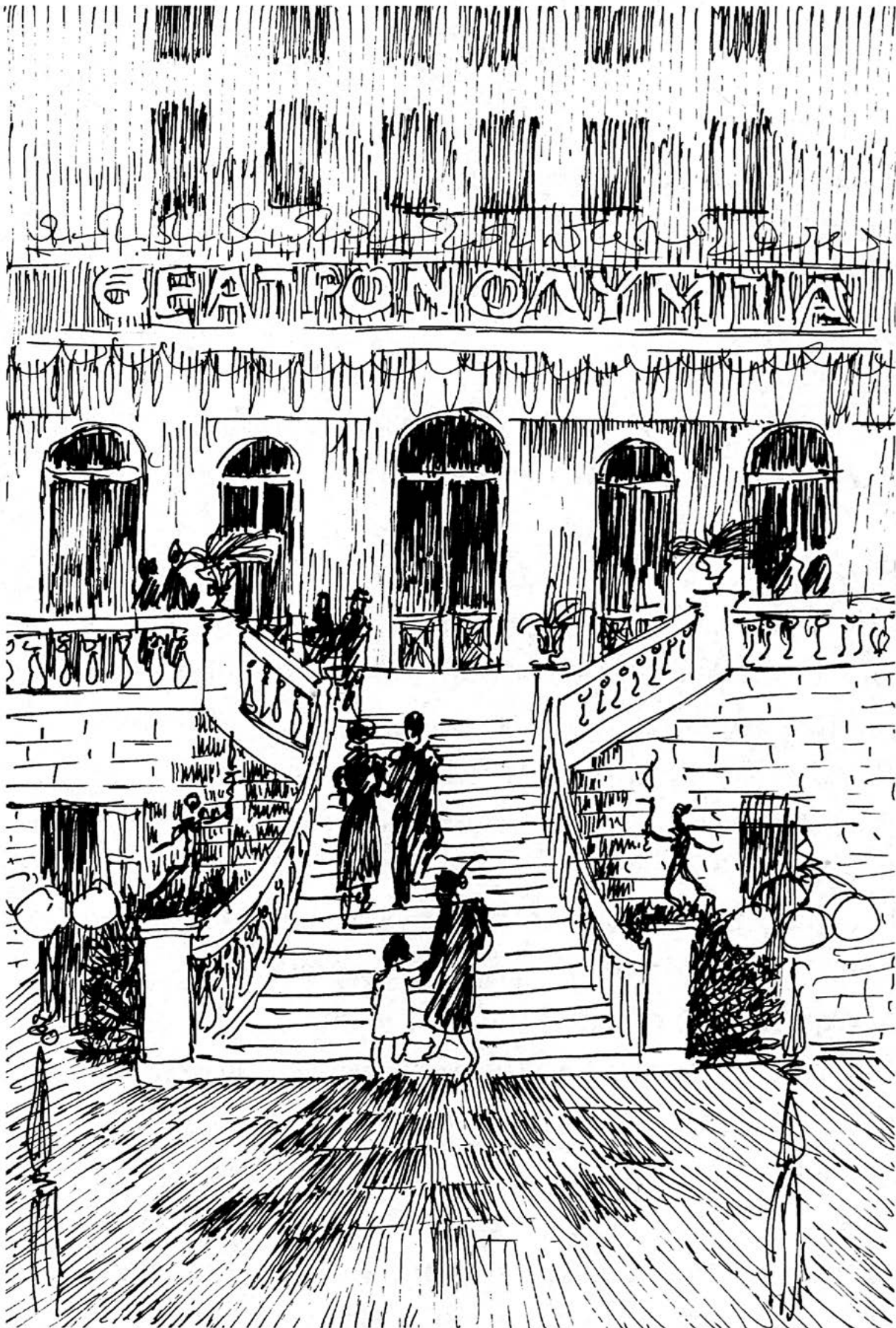
Στόχοι: Αισθητική αγωγή, ιστορική γνώση

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Όπερα» και παρατηρούμε την εικόνα στη σελ. 81.

Εξηγούμε στα παιδιά ότι «η όπερα, λέξη που στα ιταλικά σημαίνει έργο, είναι ένα είδος σκηνικής τέχνης όπου ένα θεατρικό κείμενο αποδίδεται από τους καλλιτέχνες τραγουδιστά, με συνοδεία ορχήστρας. Μπορεί να υπάρχουν πεζοί διάλογοι ή μέρη απαγγελίας με μουσική συνοδεία. Η όπερα αντλεί την ξεχωριστή της γοητεία από την ένωση μουσικής και λόγου στο πλαίσιο ενός σκηνικού θεάματος». [από την ιστοσελίδα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής: <https://www.nationalopera.gr/ekpaideusi-koinonia/i-opera-sta-sxoleia/ti-einai-opera> (προσπελάστηκε 24.07.2024)].

Κάνουμε μια μικρή αναδρομή στην ιστορία της όπερας στην Ελλάδα και εξηγούμε ότι το Θέατρο Ολύμπια, που απεικονίζεται στο βιβλίο μας από τη συγγραφέα-εικονογράφο Σοφία Ζαραμπούκα, είναι η πρώτη σταθερή στέγη της όπερας στην Ελλάδα και λειτούργησε για 72 ολόκληρα χρόνια, από το 1944 που ξεκίνησε μέχρι το 2016, οπότε μεταφέρθηκε στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος στην Αθήνα [βλ. <https://www.tovima.gr/2016/04/01/vimagazino/72-xronia-theatro-olympia/> (προσπελάστηκε 24.07.2024)].

Ακούμε το ακόλουθο απόσπασμα από την Τόσκα του Πουτσίνι: <https://www.youtube.com/watch?v=aDk86HOxAA4> (προσπελάστηκε 24.07.2024).

Το πρώτο ψέμα

Τάξεις: Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Κριτική σκέψη, καλλιέργεια ενσυναίσθησης και συναισθηματικής νοημοσύνης, καλλιέργεια δεξιότητας επίλυσης προβλημάτων και λήψης αποφάσεων, προώθηση αξιών, καλλιέργεια ειλικρίνειας, ενίσχυση επικοινωνίας

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Έχασα τον Λίνο».

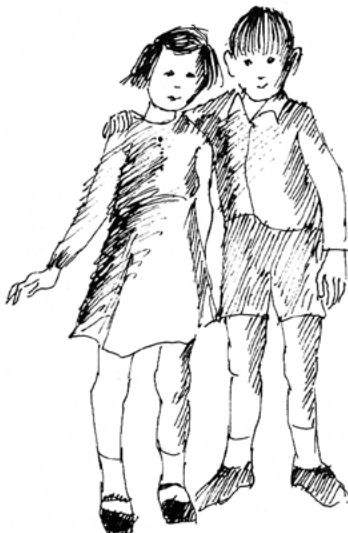
(...) Δίκιο έχει ο Θωμάς. Πρέπει να πω ένα ψέμα. Θα το κάνω για καλό. Μπορεί να με πιάσουνε. Τότε θα τιμωρηθώ. Θα θυμώσει και η μαμά και ο μπαμπάς. Δυο φορές τιμωρία... Και τι είναι αυτό μπροστά στον Λίνο; Μήπως δεν μπορώ να κάνω μια θυσία για τον φίλο μου; Αντί να πω ψέματα θα ήταν καλύτερα να το σκάσω. Να ανοίξω την πόρτα και να φύγω χωρίς να πω τίποτα... Όταν γυρίσω, θα εξηγήσω στη μαμά μου. Αυτή όμως στο μεταξύ θα 'χει τρελαθεί από τον φόβο της. Θυμήθηκα την «απαγωγή». Καλύτερα να πω ψέματα: ότι θα περάσει ο μπαμπάς μου να με πάρει.

Οργανώνουμε ένα παιχνίδι ρόλων με το ακόλουθο σενάριο: «Βρίσκεσαι σε δύσκολη θέση και σκέφτεσαι να πεις ψέματα σε κάποιον». Βρίσκουμε όλοι μαζί ή μόνος/η ο/η δάσκαλος/α μία συνθήκη (π.χ. έσπασα κατά λάθος το αγαπημένο βάζο της μαμάς). Το κάθε παιδί σκέφτεται το δικό του ψέμα για την κοινή αυτή συνθήκη και το γράφει σε ένα χαρτάκι. Αφού διαβάσουμε όλα τα ψέματα, διαλέγουμε ένα χαρτάκι στην τύχη. Στη συνέχεια επιλέγουμε δύο διαφορετικά παιδιά για να ενσαρκώσουν τους ρόλους. Τα δύο παιδιά αυτοσχεδιάζουν τη σκηνή όπου το παιδί λέει το ψέμα και ο άλλος (ας πούμε ο γονιός) αντιδρά με όποιον τρόπο πιστεύει. (Κατάλαβε το ψέμα ή όχι; Το δέχτηκε χωρίς να πει τίποτα ή αντέδρασε;)

Απευθύνουμε στα παιδιά τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Γιατί το παιδί ένιωσε την ανάγκη να πει ψέματα;
- Πώς αλλιώς θα μπορούσε να το αντιμετωπίσει;
- Τι θα συμβουλευάτε το άλλο άτομο;
- Τι θα συμβουλευάτε το παιδί;
- Έχετε βρεθεί ποτέ σε αυτή τη θέση;
- Σας βοήθησε το παιχνίδι σε σχέση με το τι να κάνετε την επόμενη φορά που θα βρεθείτε σε αυτή τη θέση;

Ζητάμε από τα παιδιά να ενσαρκώσουν την εκδοχή που δε θα έλεγαν ψέματα.

Ένα περιπετειώδες GPS

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Καλλιέργεια δεξιοτήτων έρευνας, παρουσίασης, γνωριμία με τον χάρτη και την Ελλάδα, γνωριμία με την τοπική κοινότητα

Διαβάζουμε το ακόλουθο απόσπασμα από το κεφάλαιο «Πάσχα στο χωριό»:

(...) — Πάμε Πελοπόννησο! είπε θριαμβευτικά ο μπαμπάς μου μόλις έβαλε εμπρός. Λέγε λοιπόν!

Ήταν το παιχνίδι μας στις μακρινές εκδρομές.

— Ομόνοια, οδός Αγίου Κωνσταντίνου, το Βασιλικό Θέατρο, Ιερά Οδός, το Δαφνί... Θα σταματήσουμε να δούμε την εκκλησία

— Όχι, δε μας παίρνει η ώρα. Λέγε!

— Σκαραμαγκά! Τα βαπόρια... και μετά παίρνουμε τον φιδωτό δρόμο πλάι στη θάλασσα. Από πάνω στο βουνό περνάει το τρένο.

— Κάτι ξέχασες, το πιο σπουδαίο!

— Των πόσων;

— Χάνεις δέκα.

— Γιατί δέκα;

— Γιατί είναι πόλη και είναι και αρχαιολογικός χώρος!

Έτσι μετρούσαμε ποιος κερδίζει και ποιος χάνει: αν ξέχναγες όνομα κύριου δρόμου ήταν πλην δύο βαθμούς, αν δεν έλεγες ένα σημαντικό κτίριο, έχανες πλην πέντε, για πόλεις έχανες επτά, για αρχαιολογικούς χώρους δέκα. Αν θυμόσουνα πρόσωπο ιστορικό, που έχει σχέση με κάποιο μέρος της διαδρομής, έπαιρνες είκοσι.

— Δεν τον βρίσκω.

— Να τον πάρει το ποτάμι;

— Να τον πάρει.

— Ελευσίνα!

— Α, μωρέ, αυτή η Ελευσίνα! Όλο την ξεχνάω... Αλλά από εκεί που περνάμε μοιάζει σαν ένα μεγάλο εργοστάσιο παρά σαν πόλη.

— Άσ' τα αυτά, λέγε...

— Κόρινθος, Ισθμός, Προκρούστης...

— Άριστα δέκα! Συν είκοσι, κερδίζεις τα χαμένα.

— Τώρα εσύ, λέω στον μπαμπά μου, γιατί αρχίζουνε τα δύσκολα.

— Άργος! Τρίπολη!

— Χάνεις, χάνεις! Ξέχασες: Μυκήνες επτά, από το Άργος Αγαμέμνων – πλην τριάντα. Ξέχασες Ναύπλιο –πλην δέκα– Καποδίστριας –πλην είκοσι– Ακροναυπλία –πλην δέκα– Κολοκοτρώνης – πλην είκοσι! Έφτασες στο μηδέν!

— Λάθος, λάθος, δεν πάμε από Ναύπλιο! Από το Άργος παίρνουμε άλλο δρόμο. Ανεβαίνουμε τον Αχλαδόκαμπο γιατί, αγαπητή μου, πάμε προς τη Σπάρτη!

— Α, τότε δεν παίζω, γιατί στη Σπάρτη δεν έχω ξαναπάει.

— Ξέρεις όμως τον Μενέλαο και την ωραία Ελένη!

Σενάριο 1

Σε έναν χάρτη της Ελλάδας σημειώνουμε μια διαδρομή-κουίζ. Σημειώνουμε πόλεις, θέσεις και μέρη που μας ενδιαφέρουν να εξερευνήσουμε στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή στην οποία μένουμε ή και σε ακόμα μεγαλύτερο εύρος. Κάθε μαθητής/τρια αναλαμβάνει ένα μέρος και συγκεντρώνει εικόνες και πληροφορίες. Οι πληροφορίες μπορούν να οργανωθούν με βάση τα παρακάτω:

- α) γενικές πληροφορίες
- β) ιστορική σημασία, ιστορικά πρόσωπα
- γ) μνημεία
- δ) μύθοι ή μυθικά πρόσωπα που σχετίζονται με το μέρος
- ε) περιβάλλον, φύση
- στ) τοπικά προϊόντα

Όταν ολοκληρωθεί αυτή η εργασία και με τη βοήθεια του δασκάλου δημιουργούμε μέσα στην τάξη τις συνθήκες για μια νοερή εκδρομή. Τοποθετούμε τις καρτέλες έτσι ώστε να θυμίσουν λεωφορείο, δίνουμε στον οδηγό τον χάρτη και ξεκινάμε. Μια ευχάριστη μουσική μάς συνοδεύει στο ταξίδι. Όποτε η μουσική σταματά, ο οδηγός που κρατά τον χάρτη αναγγέλλει το σημείο της στάσης και το παιδί που έχει αναλάβει τον εκάστοτε σταθμό «ξεναγεί» τους υπόλοιπους στον χώρο. Δείχνει φωτογραφίες, κάνει μια σύντομη παρουσίαση και απαντά σε πιθανές ερωτήσεις.

Αν επιθυμούμε, επαναλαμβάνουμε τη δράση, αυτή τη φορά χωρισμένοι σε ομάδες. Ο/η δάσκαλος/α στη θέση οδηγού δείχνει στον χάρτη τα σημεία ενδιαφέροντος, οι ομάδες πρέπει να τα ονομάσουν και να απαντήσουν στις ερωτήσεις που θα τεθούν. Για κάθε σωστή απάντηση παίρνουν 2 πόντους, για απάντηση εξαιρετικής σημασίας παίρνουν 3. Το όνομα του μέρους βαθμολογείται με 5.

Ιδανικά, εφαρμόζουμε τη δράση στο πλαίσιο μιας εκδρομής με πούλμαν καθώς περνάμε από περιοχές-στόχους που τα παιδιά έχουν προετοιμάσει.

Σενάριο 2

Ετοιμάζουμε μία λίστα με σημαντικά σημεία του Δήμου/της περιοχής όπου βρίσκεται το σχολείο. Συγκεντρώνουμε πληροφορίες σχετικά με την ιστορία τους. Οργανώνουμε έναν περίπατο που περιλαμβάνει τα σημεία ενδιαφέροντος και περπατούμε σταματώντας για να παρουσιάσουμε το κάθε μέρος.

Εκτός από αρχαιολογικούς χώρους, που δεν υπάρχουν σε όλες τις περιοχές, άλλα σημεία που έχουν σημασία για την ιστορία και τον πολιτισμό είναι: Ιστορικά κτίρια, μνημεία φυσικής ομορφιάς, ιστορικοί δρόμοι (δρόμοι που έχουν σημασία λόγω της ιστορίας τους, όπως αρχαίοι εμπορικοί δρόμοι ή δρόμοι που συνδέουν σημαντικές περιοχές), μνημεία, πάρκα και πράσινοι χώροι που μπορούν να παρέχουν ευκαιρίες για δραστηριότητες όπως πικνίκ, παιχνίδια ή φυσική άσκηση, δημόσιες ή σχολικές βιβλιοθήκες, δημοτικά κέντρα ή πολιτιστικοί τόποι, τοπικές επιχειρήσεις (τοπικά καταστήματα, εργαστήρια χειροτεχνίας, αγορές ή άλλες επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν τον τοπικό πολιτισμό και την οικονομία).

Ανακριτική καρέκλα

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, οπτική του άλλου, φαντασία, σύνθεση ιστορίας, λεκτική επικοινωνία, έκφραση

Διαβάζουμε τα κεφάλαια όπου η ηρωίδα συναντιέται με τη νέα σύζυγο του πατέρα της: «Η Κυρία Ελένη», «Ο μπαμπάς μου πάει σε άλλο σπίτι», «Πάσχα στο χωριό», «Ο μπαμπάς μου παντρεμένος».

Χωρίζουμε τον πίνακα σε τέσσερα μέρη και γράφουμε σε κάθε μέρος τα ονόματα: Μαρία, μαμά, μπαμπάς, κυρία Ελένη. Κάτω από το κάθε όνομα γράφουμε συναισθήματα και σκέψεις του κάθε ήρωα.

Έπειτα εφαρμόζουμε θεατροπαιδαγωγικές τεχνικές (δάσκαλος σε ρόλο, ανακριτική καρέκλα, αυτοσχεδιασμός, διάδρομος σκέψης) για να προσεγγίσουμε και να κατανοήσουμε τα συναισθήματα των ηρώων.

1. Ως «δάσκαλος σε ρόλο» καθόμαστε απέναντι από τα παιδιά και τους λέμε πως για τα επόμενα πέντε λεπτά «θα είμαι η Μαρία». Τα παιδιά τότε απευθύνουν ερωτήσεις στη Μαρία σαν κάποιος από τους υπόλοιπους ήρωες, προκειμένου να ανακαλύψουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις της πέρα από αυτές που αναφέρονται στο κείμενο. Πριν κάνουν την ερώτηση που θέλουν, θα πρέπει να πουν ποιον ήρωα ενσαρκώνουν.
2. Ζητάμε από δύο παιδιά να παραστήσουν τον μπαμπά και την κυρία Ελένη. Ζητάμε να αυτοσχεδιάσουν έναν διάλογο για το πρωί που θα επισκεφτεί το σπίτι η μικρή Μαρία.
3. Ζητάμε από ένα παιδί να κάτσει στην καρέκλα. Είναι ο Μήτσος, ο σκύλος. Τα παιδιά καλούνται να εκφράσουν τις σκέψεις τους. Κάθε παιδί κι από μία σκέψη.

Το πατίνι, ταινία μικρού μήκους

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Αισθητική αγωγή, ενίσχυση έκφρασης, φαντασία

Διαβάζουμε το τελευταίο κεφάλαιο: «Τα ξαναβρήκα όλα!». Στεκόμαστε στην τελευταία παράγραφο:

Πώς αλλάζει η ζωή του ανθρώπου από τη μια στιγμή στην άλλη, από μια τόση δα μικρή καρτούλα! Κι όμως, το βράδυ, όταν χώθηκα κάτω απ' τις κουβέρτες μου και άρχισα να μετρώ τα ωραία μου, το πιο σπουδαίο ήταν η κατηφόρα με το πατίνι και τον Λίνο...

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Γιατί ήταν πιο σημαντική για την ηρωίδα η βόλτα με το πατίνι παρά η μεγάλη της επιτυχία να περάσει στο σχολείο που ήθελε;
- Έχετε παρατηρήσει τι κάνει εσάς χαρούμενους μέσα στη μέρα σας; Τι είναι αυτό;

Ζητάμε από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια και να φανταστούν ότι κατεβαίνουν μια κατηφόρα με ένα ποδήλατο ή ένα πατίνι. Μένουν έτσι για περίπου 15 δευτερόλεπτα. Ανοίγουν τα μάτια και καταγράφουν αυτόματα τις λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό.

Το κάθε παιδί φτιάχνει ένα βίντεο με θέμα: μια στιγμή (ελευθερίας) με τον/τη φίλο/φίλη μου, για παράδειγμα: κάποιος που τρέχει μόνος ή μαζί με τον φίλο του, μια δράση που κάνουν μαζί, κάτι που τους αρέσει πολύ. Κάνουμε μοντάζ όλα τα βίντεο και φτιάχνουμε μια ταινία μικρού μήκους. Προσθέτουμε σκέψεις που κάνουμε (με ήχο ή σε υπότιτλους).

(Για περισσότερη έμπνευση παρακολουθούμε στο YouTube σκηνές από ταινίες που αποτυπώνουν τέτοιες στιγμές.)

<https://www.youtube.com/watch?v=3DMp6TAEaxM> (προσπελάστηκε 24.07.2024).

https://www.youtube.com/watch?v=cOlz_MGcID4 (προσπελάστηκε 24.07.2024).

<https://www.youtube.com/watch?v=wF1MYzjpv34> (προσπελάστηκε 24.07.2024).

Η ΜΑΓΙΑ

Τα «υλικά» μιας παράστασης

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Θεατρική αγωγή, καλλιέργεια έκφρασης, ομαδοσυνεργατικότητα, παρατηρητικότητα

Απευθύνουμε στα παιδιά τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια η διαφορά ανάμεσα σε ένα θεατρικό κείμενο και στο θέατρο;
- Αν διαβάσουμε ένα θεατρικό έργο δυνατά είναι αρκετό για να γίνει παράσταση;

Βλέπουμε με τα παιδιά ένα σύντομο απόσπασμα από μία παράσταση. Για παράδειγμα: <http://www.nt-archive.gr/viewvideos.aspx?playID=400&videoFile=0583-01-00> (από 6.30' έως 19') ή <https://www.youtube.com/watch?v=eQpK6lltMgw&t=12s> (προσπελάστηκαν 24.07.2024) και τα καλούμε να παρατηρήσουν προσεκτικά. Έπειτα ψάχνουμε:

- Τι χρειάζεται μια παράσταση, ποια είναι δηλαδή τα βασικά συστατικά του θεάτρου;

Κάθε φορά που βρίσκουμε κάτι, το σημειώνουμε στον πίνακα. Αν λείπει κάτι από τη λίστα μας, μπορούμε να βοηθηθούμε από τα ακόλουθα στοιχεία:

Κείμενο: είναι η βάση κάθε θεατρικής παράστασης. Μπορεί να είναι ένα θεατρικό έργο, μια διασκευή ενός λογοτεχνικού έργου ή ακόμα και ένα κείμενο που μπορεί να προκύψει από τους ίδιους τους συντελεστές.

Ηθοποιοί: είναι αυτοί που ζωντανεύουν το κείμενο. Λένε τα λόγια του κειμένου ενώ δρουν, κάνουν κάτι πάνω στη σκηνή.

Σκηνοθέτης: είναι υπεύθυνος για τη συνολική καλλιτεχνική διεύθυνση της παράστασης. Αναλύει το κείμενο, οραματίζεται πώς μπορεί να γίνει η παράσταση (σκηνικά, ύφος/στιλ παράστασης, ήχο, φωτισμούς) και καθοδηγεί τους ηθοποιούς ώστε να υπηρετήσουν με τον καλύτερο τρόπο αυτή την ιδέα.

Κοινό: είναι πολύ σημαντικό στοιχείο γιατί χωρίς αυτό δεν μπορεί να υπάρξει παράσταση. Το θέατρο είναι μια ζωντανή τέχνη που χρειάζεται τη συμμετοχή των θεατών.

Πρόσθετα στοιχεία που ενισχύουν την παράσταση:

Σκηνικά: δημιουργούν το περιβάλλον όπου διαδραματίζεται η παράσταση βοηθώντας το κοινό να «μπει» στον κόσμο του έργου.

Κοστούμια: μαζί με το μακιγιάζ βοηθούν στη μεταμόρφωση των ηθοποιών στους χαρακτήρες που υποδύονται και ενισχύουν την ατμόσφαιρα της παράστασης.

Φωτισμός: είναι κρίσιμο εργαλείο που μπορεί να δημιουργήσει την κατάλληλη ατμόσφαιρα, να εστιάσει κάπου την προσοχή του κοινού και να ενισχύσει τη δραματική ένταση της παράστασης.

Ήχος και Μουσική: είναι το δεύτερο σημαντικό εργαλείο που συντελεί στην ατμόσφαιρα μιας παράστασης και μπορεί να υποβάλει στο κοινό συναισθήματα και εντυπώσεις.

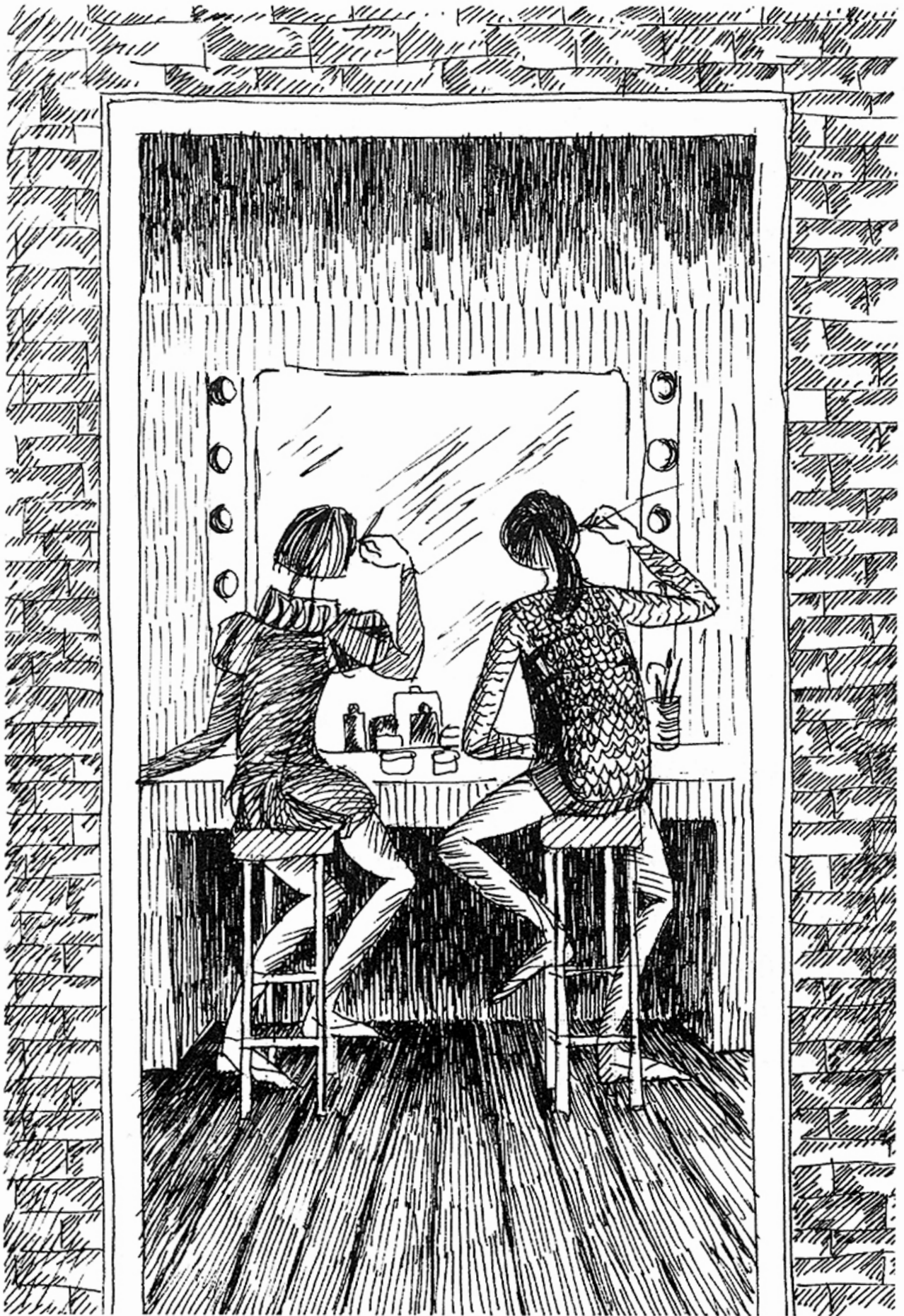
Παραγωγή: έχει την ευθύνη για την οργάνωση και τον συντονισμό όλων των στοιχείων της παράστασης: τον χρόνο, τα χρήματα, τα υλικά αλλά και τους συντελεστές. Είναι απαραίτητη σε επαγγελματικές παραστάσεις, αλλά δεν τη συναντάμε συχνά σε ερασιτεχνικούς θιάσους ή εργαστήρια.

Επισημαίνουμε στα παιδιά ότι, παρ' όλ' αυτά, μια παράσταση μπορεί να υπάρξει με πολύ λιγότερα από αυτά τα συστατικά. Τα ρωτάμε:

- Ποια πιστεύουν ότι είναι τα απαραίτητα συστατικά χωρίς τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει παράσταση;

Η απάντηση είναι: Το κοινό (έστω και ένα άτομο) και ο ηθοποιός. Ακόμα και το κείμενο μπορεί να είναι αυτοσχεδιαστικό.

Παίρνουμε το πρώτο κεφάλαιο από το βιβλίο (ή ένα οποιοδήποτε κεφάλαιο που μας αρέσει), κάνουμε διασκευή σε θεατρικό κείμενο, μοιράζουμε ρόλους και αρμοδιότητες (π.χ. υπεύθυνος μουσικής, κοστούμιών, σκηνικών, παραγωγής) και ετοιμάζουμε μία σκηνή για να παιχτεί στην τάξη μας.

Η ακρόαση, αυτοσχεδιασμός

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ανάπτυξη κριτικής σκέψης και αναλυτικής ικανότητας, ενίσχυση δημιουργικότητας και προσαρμοστικότητας, καλλιέργεια θετικής σκέψης και ανθεκτικότητας

Οργανώνουμε τον ακόλουθο αυτοσχεδιασμό: Τρία παιδιά επιλέγονται ως επιτροπή ενώ τα υπόλοιπα είναι οι υποψήφιοι/υποψήφια για ακρόαση. Σε ένα θρανίο κάθονται τα μέλη της επιτροπής και ένα ένα τα παιδιά εμφανίζονται μπροστά τους. Κάθε μέλος ζητά από τον/την υποψήφιο/α να κάνει κάτι, να αποδείξει μία δεξιότητα. Η ακρόαση γίνεται για την εισαγωγή σε ένα εκλεκτό σχολείο ή για κάτι ακόμα πιο σουρεαλιστικό ή διασκεδαστικό, όπως για παράδειγμα για μια χορωδία που παίρνει τις καλύτερες φωνές, αλλά ταυτόχρονα απαιτεί από τον υποψήφιο να ξέρει ξένες γλώσσες, να έχει διαβάσει Χ αριθμό βιβλίων, να είναι έτοιμος να εγκαταλείψει τις αγαπημένες του συνήθειες, να αφιερώνει δώδεκα ώρες την ημέρα στη χορωδία κ.ά. Εναλλακτικά τα παιδιά μπορεί να φανταστούν μία παράλογη λέσχη, να προτείνουν τα χαρακτηριστικά της και να κάνουν μια ακρόαση προσαρμοσμένη σε αυτά. Προτείνουμε ο/η δάσκαλος/α να είναι και αυτός/αυτή μέλος της επιτροπής, η οποία παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του αυτοσχεδιασμού. Στο τέλος, η επιτροπή συνεδριάζει και παίρνει απόφαση να απορρίψει ή να δεχτεί όλους τους υποψήφιους/τις υποψήφιας. Παρακολουθούμε τις αντιδράσεις.

Στο τέλος του αυτοσχεδιασμού συζητάμε με βάση τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Θα συμμετείχαν ποτέ σε μία τέτοιου είδους ακρόαση; Γιατί;
- Πώς τους φάνηκε η διαδικασία; Σκληρή; Δύσκολη; Απλή;
- Πόσο δύσκολο ήταν να εκτεθούν μπροστά σε μία επιτροπή;
- Πώς ένιωσαν όταν πέρασαν; Πώς ένιωσαν όταν/εάν απορρίφθηκαν;
- Τι χρειάζεται για να ανταποκριθεί κανείς σε τέτοιες συνθήκες;
- Πώς πιστεύουν πως θα αντιδρούσε η Μαρία, έτσι όπως έχουν καταλάβει τον χαρακτήρα της, αν δεν πέρανε στις εξετάσεις για το σχολείο της;
- Πώς χρειάζεται να αντιδρά κανείς σε περίπτωση που απορριφθεί από μία τέτοια διαδικασία;

Η δύναμη της μοναδικότητας

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ανάπτυξη κριτικής σκέψης και αναλυτικής ικανότητας, ενίσχυση δημιουργικότητας και προσαρμοστικότητας, καλλιέργεια της θετικής σκέψης και ανθεκτικότητας, ανάπτυξη αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης, καλλιέργεια ενσυναίσθησης

Αποκαλύπτουμε στα παιδιά ότι η ίδια η συγγραφέας (η Μαρία του βιβλίου μας) είχε δυσλεξία και αυτό κατά κάποιο τρόπο καθόρισε τη ζωή της. Διαβάζουμε το παρακάτω απόσπασμα από τη συνέντευξη της Σοφίας Ζαραμπούκα στον Απόστολο Πάππο, στο Elniplex [<https://www.elniplex.com/σοφία-ζαραμπούκα-δε-βάζω-καμία-άνω-τελ-3/>] (προσπελάστηκε 24.07.2024):

«(Α.Π.): Είχα αφήσει μια εκκρεμότητα μέσα μου. Και όπως εκείνη, κι εγώ δεν μπορώ να έχω εκκρεμότητα και ανάκατο τοπίο στις απορίες μου. Για τη δυσλεξία που τόσο την καθόρισε. Αλλά δεν την εμπόδισε να κάνει τόσα σπουδαία πράγματα.

(Σ.Ζ.): Αυτό το χρωστάω στους δασκάλους μου. Τους εξαιρετικούς ανθρώπους. Πρώτα απ' όλα δε θα είχα μπει σε αυτό το πολύ σπουδαίο τότε σχολείο γιατί είμαι τρομερά

ανορθόγραφη. Αλλά ξέρετε τι έκανα; Αντί να δώσω έκθεση, όπου είχα μεγάλο πρόβλημα, με το θέμα να είναι “Γιατί θέλω να έρθω σε αυτό το σχολείο;”, εγώ το χώρισα σε έξι κουτάκια και, αντί να γράψω, ζωγράφισα τι μου άρεσε σε αυτό το σχολείο. Και με πήρανε γιατί είχα το θάρρος να κάνω κάτι τέτοιο και έκτοτε μου φερθήκαν και αναλόγως. Θυμάμαι πάρα πολύ καλά σε μια πρώτη, μικρή εξέταση που μας έκαναν στα Γαλλικά, την κυρία Μοστράτου, που είδε τι είχα γράψει –η λέξη ήταν η γάτα/le chat-, να με κοιτάει πώς το είχα γράψει, να μου χαμογελάει και να μου λέει: “Εσύ, πουλάκι μου, ζωγράφισέ μου ένα γατάκι”. (γέλια) Υπήρχε αυτό το πνεύμα σε αυτό το σχολείο. Δεν πειράζει που δεν τα κατάφερες εκεί, ήσουν απλά πολύ καλή αθλήτρια. Δεν πειράζει που είσαι ανορθόγραφη, ζωγραφίζεις ωραία, έλα να κάνουμε μια έκθεση ζωγραφικής. Έδιναν στο παιδί επιβράβευση για ό,τι μπορούσε να κάνει.

(Α.Π.): Ήθελα να απευθυνθεί πιο προσωπικά στα παιδιά με δυσλεξία. Της το ζήτησα.

(Σ. Ζ.): Να το θεωρήσουνε τύχη τους, γιατί σίγουρα θα αναπτύξουν άλλες, φοβερές ικανότητες. Όπως εγώ τώρα γράφω με το αριστερό (γέλια). Άμα σου λείπει το δεξί, θα δουλέψεις το αριστερό. Τα τρομάζουν τα παιδιά και προσπαθούν να τα κάνουν όλα ίδια. Δεν είναι όλα ίδια τα παιδιά. Και το λέω πάντα αυτό: όταν είσαι δάσκαλος, πρέπει να έχεις πολλή μεγάλη έννοια, γιατί αφήνεις πίσω σου πράγματα και δεν το φαντάζεσαι τι αφήνεις».

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο στην ιστορία της συγγραφέα σχετικά με το πώς ξεπέρασε τις δυσκολίες της με τη δυσλεξία;
- Πώς πιστεύετε ότι η δημιουργικότητα μπορεί να βοηθήσει κάποιον να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του;
- Μπορείτε να σκεφτείτε ένα δικό σας ταλέντο ή ικανότητα που σας κάνει να νιώθετε περήφανοι;
- Πώς βοήθησαν οι δάσκαλοι/ες τη συγγραφέα να αναπτύξει τις ικανότητές της και να νιώσει αυτοπεποίθηση;
- Τι θα θέλατε να κάνουν οι δάσκαλοί/ες σας για να σας βοηθήσουν να αναπτύξετε τα ταλέντα σας;
- Γιατί είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι «δεν είμαστε όλοι ίδιοι/ίδιες»;
- Πώς μπορούμε να δείξουμε κατανόηση και υποστήριξη σε συμμαθητές/τριές μας που μπορεί να έχουν διαφορετικές ικανότητες; Πώς αισθανόμαστε όταν δεχόμαστε εμείς την υποστήριξη;
- Πώς πιστεύετε ότι οι δυσκολίες της ζωής μας μπορούν να μας κάνουν πιο δυνατούς ή να μας βοηθήσουν να αναπτύξουμε νέες ικανότητες; Μπορείτε να σκεφτείτε μια φορά που μάθατε κάτι σημαντικό μέσα από μια δυσκολία που αντιμετωπίσατε;

Μονόλογος «Τι θα γίνω όταν μεγαλώσω»

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ανάπτυξη γραφής και έκφρασης, καλλιέργεια φαντασίας και δημιουργικότητας, ανάπτυξη αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ανάλυσης

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Επάγγελμα».

Ρωτάμε τα παιδιά τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Γιατί πιστεύετε ότι η Μάγια και η Μαρία ήθελαν να ασχολούνται μόνο με το θέατρο;
- Πώς ανακάλυψαν αυτή την αγάπη;

- Πώς κατάφεραν να κάνουν το όνειρό τους πραγματικότητα;
- Εσείς τι θέλετε να γίνετε όταν μεγαλώσετε;
- Τι χρειάζεται για να το πετύχετε;
- Μπορεί κάποιος να αλλάξει γνώμη μεγαλώνοντας ή ακόμα κι ενώ εξασκεί ήδη ένα επάγγελμα; Είναι αυτό κακό;

Στο θέατρο παρακολουθούμε ανθρώπους να κάνουν διάλογο. Δεν είναι όμως λίγες οι φορές που κάποιος ηθοποιός λέει πάνω στη σκηνή έναν μονόλογο, σαν να λέμε «μιλάει μόνος του» ή καλύτερα «λέει φωναχτά τις σκέψεις του» ενώ ταυτόχρονα απευθύνεται στο κοινό. Ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν κι αυτά έναν μικρό μονόλογο που ξεκινάει κάπως έτσι:

Όταν μεγαλώσω θέλω να γίνω... γιατί...

Μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν και τις ακόλουθες φράσεις:

Το κατάλαβα όταν...

Το μόνο πρόβλημα είναι...

Φοβάμαι καμιά φορά ότι...

Βαθιά μέσα μου ξέρω...

Κι αν όλα πάνε στραβά...

Και σας ρωτάω...

Όποιο από τα παιδιά θέλει μπορεί, αφού προετοιμαστεί μαθαίνοντας απ' έξω τα λόγια του, να παρουσιάσει τον μονόλογό του στην τάξη.

Το Θέατρο Τέχνης

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Γνωριμία με σημαντικούς σταθμούς και πρόσωπα του Νεοελληνικού θεάτρου, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ανάληψης

Όπως διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του Θεάτρου Τέχνης [<https://www.theatro-technis.gr/> (προσπελάστηκε 23.07.2024)]:

«Το ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ιδρύθηκε το 1942 και έχει θέσει ως στόχους του την ανάδειξη και καθιέρωση νέων Ελλήνων συγγραφέων, τη δημιουργία “Σχολής” με δικό της “ύφος” για την κατάκτηση της θεατρικής τέχνης, τη γνωριμία και συνεπώς την επικοινωνία του ελληνικού κοινού με τους μεγάλους ξένους κλασικούς και σύγχρονους συγγραφείς, την ερμηνεία του Αρχαίου Δράματος και, από τότε μέχρι σήμερα, υπηρετεί και πραγματώνει αδιάλειπτα τους αρχικούς στόχους του».

Ο Κάρολος Κουν, που αναφέρεται στο βιβλίο μας, υπήρξε ο ιδρυτής του Θεάτρου Τέχνης. Δίνουμε στα παιδιά κάποιες βασικές πληροφορίες για το Θέατρο Τέχνης και τον Κάρολο Κουν:

Η συμβολή του Κάρολου Κουν στο ελληνικό θέατρο είναι τεράστια, με πολυεπίπεδη επίδραση στην καλλιτεχνική σκηνή της χώρας.

- Ίδρυσε το Θέατρο Τέχνης, το 1942, το οποίο λειτουργεί μέχρι σήμερα και αποτέλεσε ένα εξαιρετικά σημαντικό σημείο αναφοράς για το νεοελληνικό θέατρο κι ένα από τα πιο γνωστά καλλιτεχνικά κέντρα, ισάξιο του Εθνικού Θεάτρου, ενώ έγινε φυτώριο νέων ταλέντων και ένας χώρος πειραματισμού και καινοτομίας.
- Το Θέατρο Τέχνης λειτουργούσε και ως σχολή θεάτρου, όπου εκπαιδεύτηκαν πολλές γενιές σημαντικών Ελλήνων ηθοποιών και σκηνοθετών. Ως δάσκαλος, ο Κουν είχε τεράστια επίδραση στην εκπαίδευση των νέων ηθοποιών.

- Ανέβασε πολλές παραστάσεις αρχαίου ελληνικού δράματος δίνοντάς τους νέα ζωή και φρέσκια ερμηνεία. Συνδύασε την παραδοσιακή ελληνική θεατρική παράδοση με σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις.
- Παράλληλα, το Θέατρο Τέχνης έδωσε βήμα σε νέους Έλληνες θεατρικούς συγγραφείς.
- Πειραματίστηκε με διαφορετικά είδη θεάτρου. Συνδύασε το κλασικό με το μοντέρνο και το ελληνικό με το διεθνές, δημιουργώντας μοναδικές θεατρικές εμπειρίες.
- Χρησιμοποιούσε συμβολικές σκηνικές λύσεις και καινοτόμες ερμηνείες των κειμένων.
- Εισήγαγε τεχνικές αυτοσχεδιασμού και ενθάρρυνε τους/τις μαθητές/τριές του να αναπτύξουν την προσωπική τους δημιουργικότητα και έκφραση.
- Έδωσε στο θέατρο έναν ισχυρό κοινωνικό προσανατολισμό. Ανέβασε έργα που ασχολούνταν με κοινωνικά και πολιτικά θέματα προσπαθώντας να αφυπνίσει το κοινό και να προκαλέσει σκέψη και προβληματισμό.
- Το Θέατρο Τέχνης λειτουργούσε σαν μια μεγάλη καλλιτεχνική οικογένεια όπου όλοι συνεισέφεραν στην καλλιτεχνική διαδικασία.
- Ο Κουν έδωσε μεγάλη έμφαση στην αληθοφάνεια και στη φυσικότητα στην υποκριτική. Πριν από τον Κουν, πολλοί ηθοποιοί στο ελληνικό θέατρο χρησιμοποιούσαν έναν πομπώδη και μελοδραματικό τρόπο ομιλίας, που συχνά φαινόταν αφύσικος και υπερβολικός. Ο Κουν προέκρινε μια πιο αυθόρμητη και καθημερινή, φυσική μορφή έκφρασης. Ενθάρρυνε τους ηθοποιούς του να μιλούν και να κινούνται με έναν φυσικό και ρεαλιστικό τρόπο. Αυτό το στιλ υποκριτικής στόχευε στη δημιουργία πιο αληθοφανών χαρακτήρων και καταστάσεων, επιτρέποντας στο κοινό να συνδεθεί καλύτερα με τις παραστάσεις.

Ο Κάρολος Κουν υπήρξε πρωτοπόρος του ελληνικού θεάτρου και άφησε ανεξίτηλο στίγμα στην πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Η προσφορά του και οι καινοτομίες του συνεχίζουν να επηρεάζουν το θέατρο μέχρι σήμερα.

Διαβάζουμε τα ακόλουθα λόγια του Κάρουλου Κουν:

... Δεν κάνουμε θέατρο για το θέατρο.

Δεν κάνουμε θέατρο για να ζήσουμε.

Κάνουμε θέατρο για να πλουτίσουμε τους εαυτούς μας, το κοινό που μας παρακολουθεί, κι όλοι μαζί να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένας πλατύς, ψυχικά πλούσιος και ακέραιος πολιτισμός στον τόπο μας.

Μόνος του ο καθένας είναι ανήμπορος.

Μόνος του ο καθένας από σας, τους πιο κοντινούς στην προσπάθειά μας, είναι ανήμπορος.

Μαζί ίσως κάτι μπορέσουμε να κάνουμε.

Το θέατρο, ως μορφή Τέχνης, δίνει τη δυνατότητα να συνδεθούμε, να συγκινηθούμε, ν' αγγίξουμε ο ένας τον άλλον, να νιώσουμε μαζί μιαν αλήθεια.

Να γιατί διαλέξαμε το θέατρο σα μορφή εκδήλωσης του ψυχικού μας κόσμου...

(Απόσπασμα από τη διάλεξη που δόθηκε στις 17 Αυγούστου 1943 για τον Όμιλο των Φίλων του Θεάτρου Τέχνης.)

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Πώς καταλαβαίνετε το «μαζί ίσως κάτι μπορέσουμε να κάνουμε»;
- Γιατί μας δίνει το θέατρο αυτή τη δυνατότητα;
- Έχετε πάει / έχετε παίξει ποτέ θέατρο;
- Σε τι μπορεί να μας βοηθήσει το θέατρο; (Να διασκεδάσουμε, να γελάσουμε, να καταλάβουμε τον εαυτό μας και τους άλλους, να προβληματιστούμε.)

Αν μένουμε ή αν βρεθούμε στην Αθήνα, επισκεπτόμαστε το Θέατρο Τέχνης και παρακολουθούμε την παιδική ή την εφηβική του παράσταση ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της τάξης μας. Ή πάμε σε μια οποιαδήποτε παράσταση επαγγελματικού θεάτρου που αφορά την ηλικία μας.

Εξηγούμε στα παιδιά ότι τόσο η Μαρία και η Μάγια όσο και ο Κάρολος Κουν ήταν πραγματικά πρόσωπα. Η Μαρία είναι η συγγραφέας Σοφία Ζαραμπούκα και η Μάγια η ηθοποιός Μάγια Λυμπεροπούλου, που δε ζει πια.

Ζωγραφιστές και πραγματικές: Μάγια (Λυμπεροπούλου) και Μαρία (Σοφία Ζαραμπούκα)

Τάξεις: Τάξεις: Γ', Δ', (Ε', ΣΤ')

Στόχοι: Αισθητική αγωγή, φαντασία, γνωριμία με τους ήρωες, οπτικοποίηση, καλλιέργεια εικαστικής αντίληψης, ερμηνευτικής ικανότητας, παρατηρητικότητας, δημιουργικής σκέψης

Ζητάμε από τα παιδιά να φανταστούν με βάση τα στοιχεία που προσφέρει το βιβλίο και να ζωγραφίσουν τη Μαρία και τη Μάγια. Έπειτα τους δείχνουμε πραγματικές φωτογραφίες της Σοφίας Ζαραμπούκα και της Μάγιας Λυμπεροπούλου όταν ήταν μικρές.

Μπορούμε να κάνουμε το ίδιο και για τον Παύλο του επόμενου βιβλίου, ήρωα που βασίστηκε στην προσωπικότητα του ζωγράφου Γιάννη Τσαρούχη.

Μάγια

Σοφία

Η μακέτα

Τάξεις: Γ', Δ', (Ε', ΣΤ')

Στόχοι: Αισθητική αγωγή, φαντασία, οπτικοποίηση, εικαστική αντίληψη, καλλιέργεια χωρικής νοημοσύνης, καλλιτεχνική έκφραση, αφηγηματική σκέψη

Αν μετατρέπαμε το βιβλίο σε θεατρικό, ποιο θα ήταν το κατάλληλο μέρος για να διαδραματιστεί η ιστορία; Δηλαδή σε ποιον χώρο και με τι είδους σκηνικά θα επιλέγαμε να στήσουμε το σκηνικό αυτού του θεατρικού; Το σχολείο; Το θέατρο; Το σπίτι; Και αν δεν ήταν ένας συγκεκριμένος χώρος και έπρεπε να δώσουμε ένα σπιλ, ένα ύφος μόνο με αντικείμενα, τι αντικείμενα θα επιλέγαμε για να πλαισιώσουμε τη δράση; Αν έπρεπε να φανταστούμε μια κατασκευή όπου θα συνέβαιναν τα γεγονότα, πώς θα ήταν αυτή; Φτιάχνουμε λοιπόν τη μακέτα του σκηνικού. Εναλλακτικά, φτιάχνουμε τη μακέτα του σχολείου μας.

Ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα:

- Σχεδιάζουμε ένα προσχέδιο της μακέτας σε χαρτί. Περιλαμβάνουμε όλα τα σημαντικά στοιχεία.
- Συγκεντρώνουμε τα υλικά: χαρτόνια και χαρτιά διαφόρων χρωμάτων και πάχους, ψαλίδια, κόλλα, ταινία διπλής όψης, χρώματα, μαρκαδόρους, πινέλα, πλαστελίνη, ύφασμα, κουμπιά, βάση για τη μακέτα (π.χ., ένα χοντρό χαρτόνι ή κόντρα πλακέ). Προτιμούμε ανακυκλώσιμα και οικονομικά υλικά.
- Μπορούμε να καλύψουμε τη βάση με χρωματιστό χαρτί ή να τη βάψουμε για να δημιουργήσουμε το φόντο.
- Χρησιμοποιούμε χαρτόνι για να φτιάξουμε τα κτίρια ή τα βασικά στοιχεία της μακέτας.
- Προσθέτουμε λεπτομέρειες χρησιμοποιώντας μικρότερα κομμάτια χαρτιού, πλαστελίνη ή άλλα υλικά.
- Βάψουμε τα κτίρια και τα στοιχεία της μακέτας για να δώσουμε ζωντάνια και χαρακτήρα.
- Προσθέτουμε διακοσμητικά στοιχεία, όπως δέντρα, λουλούδια ή μικρά αντικείμενα για να κάνουμε τη μακέτα πιο ενδιαφέρουσα.
- Κολλάμε όλα τα στοιχεία στη βάση της μακέτας σύμφωνα με το προσχέδιό μας.

Στην ακόλουθη σελίδα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης θα βρείτε φωτογραφίες μακετών που μπορεί να εμπνεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά να καταλάβουν τι είναι μακέτα: <https://www.thea.auth.gr/2020/02/maketa/> (προσπελάστηκε 23.07.2024).

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

Η θέση της γυναίκας τότε και τώρα

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ιστορική γνώση, κατανόηση κοινωνικών δομών και στερεοτύπων, ευαισθητοποίηση σε θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης, ενδυνάμωση

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Ο ναύτης στο απέναντι σπίτι».

(...) — Είναι λίγο αρπαγμένο το φαγητό. Μια ιδέα πιο άψητο ήθελε, είπε και κάθισε στην κεφαλή του τραπεζιού.

Έβγαλε την πετσέτα του από τον κρίκο, την ξεδίπλωσε, κι έχωσε την άκρη της στο κολάρο του. — Πέτρο, δώσε μου το πιάτο της μαμάς σου. Θα σερβίρω εγώ τη σούπα. Δε βάλατε ζυμαρικό μέσα; είπε ο θείος.

— Έχει αστρουλάκι, ανακάτεψέ τη, είπε η θεία.

— Δε βλέπω τίποτα, σκέτο ζουμί μου φαίνεται. Μαρία, το πιάτο σου.

— Δε θα πάρω σούπα, ευχαριστώ, είπε η Μαρία, όπως της είχε μάθει η μαμά, ευγενικά, σαν αληθινή δεσποινίς που ήταν πια, και χαμογέλασε στον θείο.

Εκείνος σκοτείνιασε, αγριοκοίταξε πρώτα τη μαμά, μετά τη Μαρία. Πήρε το πιάτο της και έβαλε μέσα μια γερή κουταλιά ζουμί.

— Η σούπα είναι απαραίτητη για το στομάχι. Να μάθεις να τρως! Νίκο, το πιάτο σου, διέταξε τον γιο του αμέσως μετά.

Το γεύμα στο σπίτι του θείου τελείωνε τη στιγμή που εκείνος έριχνε ένα κομμάτι καθαρισμένο μήλο μέσα στο κρασί του. Ύστερα από λίγο σηκωνόταν, το έπαιρνε μαζί του και πήγαινε στην πολυθρόνα για να διαβάσει την εφημερίδα του. Μετά σηκωνόμαστε και όλοι οι υπόλοιποι.

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Γιατί ο Πέτρος και η οικογένειά του ήταν υποχρεωμένοι να μένουν στο σπίτι του θείου;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη συμπεριφορά του θείου; (Αναζητήστε και άλλα σημεία στο βιβλίο.)
- Γιατί όλοι οι υπόλοιποι έπρεπε να σηκωθούν από το τραπέζι αφού σηκωνόταν ο θείος;
- Συμβαίνει αυτό σήμερα;
- Τι έχει αλλάξει;

Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Επανάσταση» και ρωτάμε τα παιδιά:

- Γιατί η μητέρα επιλέγει να αποκαλύψει στον θείο το ταξίδι της Μαρίας στην Αμερική μόνο αφού εκείνη έχει αναχωρήσει;
- Γιατί ο θείος αντιδρά με αυτό τον τρόπο στο άκουσμα της Αμερικής;
- Τι καταλαβαίνετε ότι περίμενε από την προστατευόμενή του και γιατί;
- Πώς κατάφεραν τελικά να φύγουν από το σπίτι του θείου;
- Ποια αλλαγή συνέβη στις ζωές τους;

Εξηγούμε πως η θέση της γυναίκας στη δεκαετία του '50 και στις αρχές του '60 –οπότε διαδραματίζονται τα γεγονότα– είναι υποτιμημένη. Μέχρι τότε ο ρόλος τους ήταν παραδοσιακός και κατά κύριο λόγο ήταν υπεύθυνες για το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών. Σιγά σιγά οι γυναίκες αρχίζουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα στις πόλεις. Περισσότερες γυναίκες άρχισαν να φοιτούν σε σχολεία και πανεπιστήμια. Στις εκλογές του 1956 οι γυναίκες ψήφισαν για πρώτη φορά στην ιστορία της Ελλάδας.

Η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, η οικονομική τους ανεξαρτησία και η εκπαίδευση, παράλληλα με την αναγνώριση κάποιων δικαιωμάτων, ήταν οι βασικοί λόγοι που συντέλεσαν στη βελτίωση της θέσης της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία.

Μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες από το βιβλίο της Ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού, σε αυτό τον σύνδεσμο: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2188/Istoria_ST-Dimotikou_html-empl/index5_10.html (προσπελάστηκε 22.07.2024).

Κάνουμε με τα παιδιά μια συζήτηση γύρω από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πώς σου φαίνονται αυτές οι δύο γυναίκες, μητέρα και νεαρή Μαρία, του τρίτου μέρους; Βρες πέντε επίθετα που τις χαρακτηρίζουν (γενναίες, δυναμικές, ισορροπημένες, χειραφετημένες, ανεξάρτητες).
- Πιστεύεις ότι αυτό το φαινόμενο ισχύει στις μέρες μας, δηλαδή γυναίκες να είναι εξαρτημένες από τους συζύγους τους ή από τους γονείς τους; Τι πιστεύεις ότι χρειάζεται για να αλλάξει αυτό το γεγονός;

Καταλήγουμε σε έναν αυτοσχεδιασμό ζωντανεύοντας τη σκηνή στο τραπέζι, μόνο που αυτή τη φορά ζητάμε μια εξέλιξη όπου όλα τα μέλη της οικογένειας να νιώθουν και να αντιμετωπίζονται ισότιμα.

Ταξίδι στο σπίτι του χθες, του σήμερα και του αύριο

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Συνδυαστική σκέψη, κριτική σκέψη, ιστορική γνώση, εκτίμηση πολιτιστικής κληρονομιάς, κατανόηση κοινωνικών αλλαγών και επίδραση στο περιβάλλον, φαντασία, ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον

Κάνουμε μια διαδρομή στην αρχιτεκτονική των σπιτιών από την εποχή στην οποία διαδραματίζεται το βιβλίο μέχρι σήμερα.

Αρχικά, εξηγούμε στα παιδιά ότι η ιστορία εκτυλίσσεται κυρίως στην Αθήνα τη δεκαετία του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60, μια περίοδο δύσκολη και με πολλές προκλήσεις, καθώς η Ελλάδα είχε μόλις βγει από τον Εμφύλιο πόλεμο και είχε να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα και δυσκολίες.

Πολλοί Έλληνες, περισσότεροι άνδρες, μεταναστεύουν στην Αυστραλία, αλλά και σε χώρες της Ευρώπης, της Αμερικής και της Αφρικής επιζητώντας μια καλύτερη ζωή. Δίνεται επίσης έμφαση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας αλλά και των τουριστικών επιχειρήσεων, ενός νέου κλάδου απασχόλησης. Η φτώχεια και η ανέχεια οδηγεί επίσης μεγάλο μέρος του πληθυσμού να μετακινηθεί από τις αγροτικές περιοχές αναζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας στις μεγάλες πόλεις και ιδίως στην Αθήνα. Βλ. σχετικά βιβλίο Ιστορίας ΣΤ' Δημοτικού: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2188/Istoria_ST-Dimotikou_html-empl/index5_10.html (προσπελάστηκε 24.07.2024).

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να κατεδαφιστούν πολλά σπίτια, τα λεγόμενα νεοκλασικά, και πολυώροφα κτίρια να ανεγερθούν στη θέση τους προκειμένου να καλύψουν τις μεγάλες ανάγκες για στέγαση και ταχεία ανοικοδόμηση. Είναι οι πολυκατοικίες. Η μαζική κατασκευή πολυκατοικιών άλλαξε τη μορφή της Αθήνας, δημιουργώντας νέες γειτονιές αλλά και προάστια, με περισσότερη ανωνυμία και λιγότερες γειτονικές σχέσεις σε σύγκριση με τις παραδοσιακές γειτονιές.

Βρίσκουμε εικόνες από σπίτια της δεκαετίας του 1950, του 1970, του 1990 και του σήμερα. Παράλληλα μπορούμε να οργανώσουμε έναν περίπατο, να περιηγηθούμε στην περιοχή γύρω από το σχολείο, να δούμε και να ανακαλύψουμε σπίτια που δε μοιάζουν με τα υπόλοιπα ή φαίνεται να ανήκουν σε μια άλλη εποχή, και να τα φωτογραφίσουμε.

Στους ακόλουθους συνδέσμους μπορείτε να βρείτε εικόνες νεοκλασικών όπως και μια αναδρομή στην αρχιτεκτονική πορεία που οδήγησε στη μορφή της πόλης της Αθήνας όπως είναι σήμερα: <https://www.vice.com/el/article/n7ewdz/ta-neoklasika-ths-aθhnas-pote-gkremisthkan-kai-katastrafhke-h-prwteyoysa> και <https://www.athensvoice.gr/politismos/design-arhitektoniki/779661/i-atheati-istoria-tis-athinaikis-polukatoikias/> (προσπελάστηκαν 22.07.2024).

Έπειτα συγκρίνουμε τα σπίτια του τότε, τα σπίτια που φωτογραφίσαμε ή ανακαλύψαμε, με τα σημερινά σπίτια. Συζητάμε για το τι έχει αλλάξει και σχολιάζουμε τις διαφορές. Κυρίως προσπαθούμε να κατανοήσουμε την επίδραση που μπορεί να έχουν οι κοινωνικές αλλαγές στις υποδομές και στην αρχιτεκτονική, δηλαδή στη μορφή της πόλης.

Τέλος, ζητάμε από τα παιδιά να χωριστούν σε ομάδες και να «σχεδιάσουν» το σπίτι του μέλλοντος. Μπορεί να σκεφτούν πάνω στους ακόλουθους άξονες:

- Πώς θα ήθελαν να είναι τα σπίτια που θα μένουν στο μέλλον και γιατί;
- Πώς μπορούν να κάνουν τα σπίτια πιο φιλικά προς το περιβάλλον, πιο λειτουργικά και πιο άνετα;

Κάθε ομάδα παρουσιάζει το σχέδιό της στους υπόλοιπους και εξηγεί τις ιδέες της. Μπορούμε επίσης να συζητήσουμε για το πόσο εφικτές είναι αυτές οι ιδέες και τι θα μπορούσε να γίνει για να πραγματοποιηθούν. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να συνεχίσουν να σκέφτονται πώς μπορούν να βελτιώσουν το περιβάλλον τους και τις συνθήκες διαβίωσης στο μέλλον.

Ο Γιάννης Τσαρούχης

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ιστορική γνώση, εκτίμηση πολιτιστικής κληρονομιάς, συνδυαστική σκέψη, κριτική σκέψη

Ρωτάμε τα παιδιά:

- Πώς θα χαρακτήριζαν τον Παύλο.
- Τι από αυτά που είπε ή έκανε στο βιβλίο συγκράτησαν / τους άρεσαν.
- Αν θα φαντάζονταν κάπως έτσι έναν πραγματικό ζωγράφο.

Έπειτα τους εξηγούμε ότι ο Παύλος της ιστορίας του βιβλίου είναι ένα μυθιστορηματικό πρόσωπο που βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην προσωπικότητα και στη ζωή του σπουδαίου ζωγράφου Γιάννη Τσαρούχη, ο οποίος υπήρξε δάσκαλος της συγγραφέα Σοφίας Ζαραμπούκα. Όπως λέει και η ίδια στον πρόλογό της, ο «Παύλος», δηλαδή ο Γιάννης Τσαρούχης, δε γνώρισε ποτέ τη μητέρα της ούτε ζωγράφησε το πορτρέτο της. Ωστόσο, υπήρξε μεγάλος σταθμός στη ζωή της που την επηρέασε βαθιά. Έτσι γίνεται ο πρωταγωνιστής του βιβλίου που εμπνέει με την προσωπικότητα και το έργο του τον ήρωα της ιστορίας.

Ο Γιάννης Τσαρούχης ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς Έλληνες ζωγράφους του 20ού αιώνα. Γεννήθηκε στον Πειραιά και σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Βασικό χαρακτηριστικό του έργου του είναι ο συνδυασμός του ελληνικού στοιχείου και της ελληνικής παράδοσης με τη μοντέρνα τέχνη. Στους πίνακές του συναντάμε σκηνές από την καθημερινή ζωή και τη μυθολογία. Εκτός από ζωγράφος, ο Τσαρούχης ήταν και σκηνογράφος και ενδυματολόγος. Το έργο του έχει παρουσιαστεί σε πολλές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Επιλέγουμε από την ιστοσελίδα του Μουσείου Γιάννη Τσαρούχη: <https://tsarouchis.gr/el/works-by-yannis-tsarouchis/paintings/> (προσπελάστηκε 24.07.2024) κάποιους από τους πίνακές του για να τους παρατηρήσουμε με τα παιδιά. Εξετάζουμε αν κάποιιοι από τους πίνακες τους θυμίζουν το βιβλίο (εκείνοι που απεικονίζουν κάποιον ναύτη). Τους ζητάμε να δημιουργήσουν τα δικά τους έργα τέχνης εμπνευσμένα από κάποιον από τους πίνακες του Τσαρούχη που τους έκαναν εντύπωση. Εναλλακτικά τους ζητάμε να ζωγραφίσουν τον δικό τους ναύτη ή τη δική τους γυναίκα στο παράθυρο, όπως ο Παύλος στην ιστορία μας.
- Βλέπουμε κάποιους πίνακες όπου απεικονίζονται άνθρωποι με φτερά. Εξηγούμε στα παιδιά την έννοια του μοτίβου σε έναν καλλιτέχνη ως στοιχείου που επαναλαμβάνεται συχνά στα έργα του και είναι χαρακτηριστικό τους. Θυμίζουμε στα παιδιά τα λευκά φτερά που είδε ο ήρωας στο εργαστήριο του Παύλου (*Στο βάθος υπήρχε ένα καβαλέτο και πάνω του ένα τελάρο όπου κάτι ήταν σχεδιασμένο με μολύβι. Δεν έμοιαζε με τίποτα. Πίσω του μια μπλε κουρτίνα. Πάνω στον τοίχο, κοντά στο παράθυρο, κρέμονταν δυο μεγάλα φτερά φτιαγμένα από άσπρο χαρτόνι (...)* σελ. 314) και αναζητάμε με πιθανά σενάρια τον λόγο για τον οποίο μπορεί τα λευκά φτερά να υπήρχαν στο εργαστήριο του ζωγράφου.
- Διαβάζουμε το κεφάλαιο «Το πορτρέτο» και το κεφάλαιο «Φτερά» και συζητάμε σχετικά με το αν είναι σημαντικό κομμάτι του βιβλίου και γιατί. Είναι άραγε σα να μας λέει κάτι η συγγραφέας με έναν μυστικό, συμβολικό τρόπο;
- Έπειτα βλέπουμε εικόνες από τα σκηνικά του Τσαρούχη εδώ: <https://tsarouchis.gr/el/works-by-yannis-tsarouchis/stage-designs/> (προσπελάστηκε 24.07.2024).
- Δείχνουμε τα σκηνικά για τους *Όρνιθες* του Αριστοφάνη σε σκηνοθεσία Κάρουλου Κουν και εξηγούμε στα παιδιά πως οι δύο αυτοί μεγάλοι καλλιτέχνες συνεργάστηκαν συχνά στο Θέατρο Τέχνης δημιουργώντας κάποιες από τις πιο γνωστές παραστάσεις της εποχής, που επηρέαζαν για χρόνια το θέατρο, όπως τους *Όρνιθες*.

- Αν έχουμε την ευκαιρία, μπορούμε να επισκεφτούμε το Μουσείο Γιάννη Τσαρούχη, ακόμη και να παρακολουθήσουμε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, εδώ: <https://tsarouchis.gr/el/educational-programs/> (προσπελάστηκε 24.07.2024).
- Στο τέλος ζητάμε από τα παιδιά να θυμηθούν όσα είδαν και άκουσαν και να ζωγραφίσουν μια αφίσα για μία φανταστική έκθεση του Γιάννη Τσαρούχη δίνοντάς της και έναν τίτλο.

Επίδαυρος

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ιστορική γνώση, εκτίμηση πολιτιστικής κληρονομιάς

Ακούμε το παρακάτω τραγούδι που ακούστηκε στην παράσταση και συμπεριλαμβάνεται στον δίσκο *Όρνιθες* (1960) του Μάνου Χατζιδάκι:
<https://www.youtube.com/watch?v=1MPbQzlyjW4> (προσπελάστηκε 24.07.2024).

Διαβάζουμε τα κεφάλαια «Στην Επίδαυρο» και «Η παράσταση». Ρωτάμε τα παιδιά

- Αν έχουν παρακολουθήσει κάποια παράσταση στην Επίδαυρο.
- Πώς τους φαίνεται το γεγονός ότι αυτό το θέατρο που χτίστηκε πριν από 2.500 χρόνια χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα και που η ακουστική του είναι ακόμα και σήμερα μια από τις καλύτερες στον κόσμο.

Εξηγούμε πως η δεκαετία του 1950, οπότε διαδραματίζονται τα γεγονότα του βιβλίου, για την Ελλάδα ήταν, όπως είπαμε, μια περίοδος μεγάλων αλλαγών, αλλά συνακόλουθα και δημιουργικής αναγέννησης στις τέχνες, με σημαντικές εξελίξεις στη λογοτεχνία, στη μουσική, στον κινηματογράφο και στις εικαστικές τέχνες, καθώς οι καλλιτέχνες αναζητούν τρόπους για να εκφράσουν αυτό που συμβαίνει. Είναι μια ιδιαίτερα σημαντική περίοδος για το ελληνικό θέατρο, με σημαντικές εξελίξεις τόσο στη δραματουργία όσο και στις παραστάσεις. Το αρχαίο δράμα αναβιώνει και το 1955 ιδρύεται το Φεστιβάλ Επιδαύρου, που γίνεται το κύριο σημείο αναφοράς για παραστάσεις αρχαίας ελληνικής τραγωδίας και κωμωδίας. Από τότε και κάθε χρόνο το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου διεξάγεται στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου, στο Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, στο Μικρό Θέατρο της Επιδαύρου και σε άλλους χώρους, φιλοξενώντας εγχώριες και διεθνείς θεατρικές παραγωγές, συναυλίες, εκθέσεις κ.ά., που συγκεντρώνουν χιλιάδες θεατές και έχουν διεθνή ακτινοβολία.

Η εμβληματική παράσταση *Όρνιθες* από το Θέατρο Τέχνης παίχτηκε όντως στην Επίδαυρο το 1975, και ήταν η πρώτη παράσταση μετά από μια εικοσαετία παραστάσεων αποκλειστικά του Εθνικού Θεάτρου. Είχε επίσης μια επεισοδιακή πορεία. Μπορείτε να τη διαβάσετε εδώ: https://totetartokoudouni.blogspot.com/2020/08/blog-post_9.html (προσπελάστηκε 24.07.2024).

Η εικονογράφηση είχε τη δική της ιστορία

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Αισθητική αγωγή, φαντασία, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και παρατήρηση, καλλιέργεια δημιουργικής έκφρασης, σύνδεση με δημιουργό

- Παρατηρούμε τις εικόνες του πρώτου και του δεύτερου μέρους του βιβλίου. Έπειτα του τρίτου. Ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίσουν πιθανές διαφορές.

Εξηγούμε πως η εικονογράφηση του βιβλίου έγινε σε δύο χρόνους. Τα δύο πρώτα μέρη όταν εκδόθηκαν για πρώτη φορά ως ξεχωριστά βιβλία τη δεκατία του '90 και του τρίτου μέρους τώρα, για την παρούσα έκδοση. Η συγγραφέας και εικονογράφος Σοφία Ζαραμπούκα δε σταμάτησε ποτέ να αναζητά νέους τρόπους και μεθόδους για να ζωγραφίζει. Έτσι τα τελευταία χρόνια ζωγραφίζει με ψηφιακά μέσα και με αυτό τον τρόπο έγινε η εικονογράφηση του Πέτρου και Παύλου.

- Διαβάζουμε το παρακάτω απόσπασμα από τη συνέντευξη της Σοφίας Ζαραμπούκα στον Απόστολο Πάππο, στο Elniplex [<https://www.elnplex.com/σοφία-ζαραμπούκα-δε-βάζω-καμία-άνω-τελ-3/>] (προσπελάστηκε 24.07.2024):

«(Α.Π.): Ήθελα να μάθω πώς δουλεύει, πώς ζωγραφίζει. Είναι μια γυναίκα 81 ετών. Η απάντησή της πίστευα ότι θα ενδιέφερε τους αναγνώστες. Και τότε τη θαύμασα πιο πολύ.

(Σ.Ζ.): Χειροποίητα αλλά και με άλλους τρόπους. Έχω περάσει όλα τα είδη και όλα τα υλικά, από μολύβια, πλαστικά, από σκόνες όταν ήμασταν με τον Τσαρούχη, λάδια και πολλά ακόμη υλικά. Τώρα πια δουλεύω ηλεκτρονικά. Δηλαδή όλη αυτή η δουλειά που βλέπετε έχει γίνει με ένα πρόγραμμα με το οποίο ζωγραφίζεις πάνω σε μία οθόνη.

(Α.Π.): Της εξέφρασα τον θαυμασμό μου γι' αυτό. "Τώρα σας θαυμάζω ακόμα περισσότερο. Λες εντάξει, ένας άνθρωπος που είναι στα ογδόντα του περίπου προφανέστατα θα έχει βάλει μια άνω τελεία στα μέσα που εξελίσσονται". Και τότε βγήκε από τα χείλη της μια φράση που θα την έκανα μότο στο εξής στη ζωή μου. Την προτείνω σε όλους σας.

(Σ.Ζ.): "Καμία άνω τελεία σε τίποτα" είπε».

- Διαλέγουμε από το βιβλίο ένα κεφάλαιο, μία σκηνή που μας αρέσει ή ακόμα και ελεύθερα ζωγραφίζουμε μια εικόνα για το βιβλίο. Έπειτα στέλνουμε τις εικόνες στη συγγραφέα στο ακόλουθο μείλ: amanou@patakis.gr. Αν θέλουμε τις συνοδεύουμε με σχόλια, ερωτήσεις ή οτιδήποτε άλλο θέλουμε να μοιραστούμε με τη συγγραφέα!

Η γιρλάντα της φιλίας

Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'

Στόχοι: Ανάλυση χαρακτήρων, καλλιέργεια δεξιοτήτων κοινωνικής αλληλεπίδρασης, ανάπτυξη συναισθηματικής νοημοσύνης, ενίσχυση αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης, δημιουργική έκφραση

Το βιβλίο μάς μιλάει πρώτα και κύρια για τη φιλία. Καλούμε τα παιδιά να θυμηθούν τον Λίνο, τη Μάγια, τον Παύλο.

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Ζητάμε από κάθε ομάδα να γράψει τι ήταν αυτό που έκανε αυτούς τους τρεις ανθρώπους καλούς φίλους της Μαρίας και του Πέτρου. (Για παράδειγμα: Λίνος: κάμαν μαζί τα πιο διασκεδαστικά πράγματα, όπως πατίνι σε μια κατηφόρα, Μάγια: λάτρευαν το ίδιο πράγμα, το θέατρο, μοιράζονταν τα μυστικά τους, Παύλος: μάθαινε στον Πέτρο νέα πράγματα, τον αντιμετώπιζε με σεβασμό.)

Έπειτα, τους ζητάμε να σκεφτούν τους δικούς τους φίλους *καρδιοφίλους* και να συμπληρώσουν τη λίστα και με άλλα στοιχεία, για παράδειγμα: κάνουμε μαζί χαζομάρες, με συγχωρεί ό,τι κι αν έχω κάνει, τον θαυμάζω, περνάμε απλώς όμορφα κτλ.

Σκεφτόμαστε ακόμα τα χαρακτηριστικά του «ιδανικού» φίλου, αν υπάρχει κάτι τέτοιο. Κάνουμε αυτοκριτική σε σχέση με το πόσο πλησιάζουμε εμείς σε αυτή την ιδανική μορφή.

Τέλος, δίνουμε στα παιδιά από δύο τριγωνικά χαρτάκια – σαν σημαιάκια. Στο ένα τους ζητάμε να ζωγραφίσουν τον/την καλύτερό/ή τους φίλο/η και στο άλλο να δώσουν έναν ορισμό για τη φιλία («φιλία είναι...») χρησιμοποιώντας ένα από τα στοιχεία που έχουν καταγράψει. (Για παράδειγμα: φιλία είναι όταν τίποτα δεν έχει αξία αν δεν το μοιραστείς με τον άλλο.) Τα περνάμε εναλλάξ σε κορδέλα φτιάχνοντας τη γιρλάντα της φιλίας και την κρεμάμε στην τάξη!

Αν θέλετε περισσότερες πληροφορίες για τη Σοφία Ζαραμπούκα και τα βιβλία της επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της:

<https://ekdoseispataki.wixsite.com/sofia-zarampouka>

Εκπαιδευτικό υλικό

βασισμένο στο βιβλίο

ΦΙΛΟΙ ΦΙΛΟΙ ΚΑΡΔΙΟΦΙΛΟΙ

της Σοφίας Ζαραμπούκα

Σχεδιασμός: Άρτεμις Μάνου, φιλόλογος – θεατροπαιδαγωγός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ISBN 978-618-07-1047-2

9 786180 710472 >

Βοηθ. κωδ. μπχ/ση 15047